

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» ΚΑΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ακόμα μια χρονιά πέρασε. Κι ακόμη μια χρονιά για το περιοδικό μας που μπαίνει έτσι στον 17ο χρόνο απ' την έκδοσή του. Όσοι δουλέψανε και δουλεύουνε σ' αυτό, αυτά τα χρόνια, νιώθουν τη χαρά και την ικανοποίηση για την αγάπη και τη στήριξη που αυτό βρήκε από την πλευρά των Ζαγορισίων. Αγάπη και στήριξη που γίνεται χρόνο με το χρόνο όλο και πιο ζεστή όλο και πιο απλόχερη. Κάθε μέρα και νέοι συνδρομητές προστίθενται στους παλιούς κι είναι συγκινητική η ασίγη νοσταλγία για το Ζαγόρι που έφυγε, αλλά και η αγχωμένη προσδοκία για το αύριο αυτής της όμορφης γωνιάς της χώρας μας, που ασφαλώς άλλη τύχη της άξιζε από την ερήμωση και την εγκατάλειψη.

Κι όσο κι αν είμαστε ικανοποιημένοι από την πορεία του περιοδικού μας, κάτι τέτοιο δεν μπορούμε, δυστυχώς, να πούμε και για την πορεία (και την προοπτική που αυτή διαγράφει δεκαετίες ολόκληρες τώρα) του Ζαγοριού μας.

Σκόρπιες κι ασυντόνιστες προσπάθειες, ιδιωτικής περισσότερη πρωτοβουλίας και με αντικείμενο τον τουριστικό τομέα, δεν συνιστούν ασφαλώς στοιχεία μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής πολιτικής. Το Ζαγόρι με την ιδιαιτερότητα της πολιτιστικής του κληρονομιάς και τη γεωφυσική του μοναδικότητα, σε μια ευνομούμενη, νοικοκυρεμένη και με κάποιες ευαισθησίες πολιτεία, θα αποτελούσε ξεχωριστή έγνοια της και φροντίδα. Φροντίδα ώστε ο προικισμένος, από τη φύση, αυτός χώρος να γίνει ένα από τα στολίδια της χώρας μας και πιλότος μιας ανάπτυξης για όλες τις ορεινές περιοχές της.

Αντ' αυτού όμως τίποτε. Λόγια πάνω στα λόγια, σχέδια πάνω στα σχέδια, μελέτες πά-

νω στις μελέτες, δεκάδες χρόνια τώρα χωρίς απ' όλα αυτά κάτι να μετατρέπεται σε έργο.

Από τις αρχές της μακρυνής δεκαετίας του 60,

Από τη δεκαετία του '70, είναι θεσμοθετημένος ο δρυμός Βίκου-Αώου κι απ' ότι ο νόμος αυτός προβλέπει τίποτε ακόμα δεν υλοποιήθηκε και δεν ξέ-

ΕΡΕΠΠΙΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ
(Καιρός να σταματήσει το ρήμαγμα)

θυμάμαι, πόσες μεγαλεπήβολες μελέτες ντόπιων και ξένων ειδικών, μέσα από την ΥΠΑΗ (Υπηρεσία Αναπτύξεως Ηπείρου), που θα μετατρέπαν το Ζαγόρι σε παράδεισο και αναπτυξιακό πρότυπο. Ολόκληρη υπηρεσία στήθηκε, υπάλληλοι προσλήφθηκαν, χρήματα με τη σέσουλα ξοδεύτηκαν και τ' αποτέλεσμα ένα μεγάλο μηδενικό. Μείνανε μόνο οι μελέτες στα συρτάρια.

ρούμε γιατί.

Κάθε κυβέρνηση που έρχεται εξαγγέλλει προγράμματα επί προγραμμάτων για την ανάπτυξη των «ορεινών περιοχών», για να μη γίνει στο τέλος τίποτε, εκτός από το να σπαταληθούν αρκετά χρήματα για μελέτες και σχέδια που μένουν πάντα σχέδια.

Στη δεκαετία του 80 γιορτάσαμε, θυμάμαι, στις Φραγκάδες (στα πλαίσια του Ανοιχτού

Σχολείου του ΚΕΖ) την έγκριση (ύστερα από δύο χρόνια δουλειάς διαφόρων επιτροπών του Υπουργείου Γεωργίας του «Προγράμματος Ανάπτυξης και Πολυδραστηριότητας του Ζαγοριού», που έφθανε τότε (1984) το ύψος των 3,5 δις και αφορούσε σ' όλους τους τομείς: Τουρισμό, συγκοινωνίες, βιοτεχνία, δάση γεωργοκτηνοτροφία, κλπ. Το πρόγραμμα εγκρίθηκε και από την ΕΟΚ, πλην όμως στο Ζαγόρι από τα 3,5 δις δεν έφθασε ούτε δεκάρα. Κάποια μελέτη «Βακάκη» που κόστισε τότε το ποσό των 15-20 εκατ. δραχμών, για την ανάπτυξη ορεινής προβατοτροφίας στην Τύμφη έμεινε κι αυτή μια απλή μελέτη. Κι ο χορός καλά κρατεί.

Τελευταία και πάλι εξαγγέλλονται διάφορα προγράμματα, γίνονται Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι κι όλοι ατενίζουμε με μεγάλη προσδοκία στο περίφημο πακέτο Ντελέρ. Ευχή κι ελπίδα μας, πως κάτι επιτέλους θα γίνει, γιατί αν κι αυτή τη φορά μείνουμε στα λόγια, τα προγράμματα και τις μελέτες, τότε στο Ζαγόρι (όπως κι σ' όλες τις ορεινές και ρημαγμένες περιοχές) θα λαλήσουν οι κουκουβάγιες κι ανάμεσα σ' αυτές τα λεφούσια των Αλβανών (άλλη πληγή του Ζαγοριού μας αυτή) θ' αποτελειώσουν το θεάρεστο έργο που άρχισε εδώ και δεκαετίες η τυφλομαρα και η αναληψία μιας πολιτείας, που αρέσκεται στα «ψεύτικα λόγια τα μεγάλα» από τα οποία μπουχτίσαμε πια. Εμείς πάντως από τη μικρή αυτή έπαλη «Το Ζαγόρι μας» όσο μπορούμε κι αντέχουμε θα «σκούζουμε» (όπως «έσκουζε» εκείνος ο μακαρίτης Βασίλης Φανίσιος) και θα ζητούμε, μαζί μ' όλους του Ζαγορίσιους, τα δίκαια, τα σωστά και τα προπόμενα για το Ζαγόρι μας.

Βασίλης Τζιόβας

ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ ΣΗΜΕΡΑ

Με πολύ χαρά λάβαμε και διαβάσαμε το πρώτο φύλλο της εφημερίδας «ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ», που άρχισε να εκδίδει η Αδελφότητα Γρεβενιτών Αθηνών. Χαιρετίζουμε την προσπάθεια και τους ευχόμεστε κάθε επιτυχία.

Αναδημοσιεύουμε το ακόλουθο άρθρο του φίλου κ. Χρήστου Ρογκότη, με την άδειά του, για ενημέρωση των αναγνωστών μας.

Η Σ.Ε.

Στα Βορειοανατολικά των Γιαννίνων και σε απόσταση 42 χλμ. απ'αυτά, χωμένο στην καταπράσινη αγκαλιά της Πίνδου βρίσκεται το χωριό μας, το Γρεβενίτι.

Μέσα σε μια οργανωτική βλάβη όπου το νερό και το πράσινο συνθέτουν μια μαγευτική ομορφιά.

Όμως το σημερινό Γρεβενίτι παρ' όλη την αλλαγή του τρόπου ζωής, βελτιωμένης από τις ανέσεις που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία, αποτελεί μια σκιά του παλιού αυτού του.

Για τους παλιούς που ζουν ακόμα, αυτό είναι γνωστό.

Όμως πρέπει και οι καινούργιοι να μάθουν από που προέρχονται και προς που πρέπει να κατευθυνθούν ώστε να φανούν αντάξιοι της Ιστορίας και της Παράδοσης του χωριού μας.

Η λαίλαπα του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου βρήκε το Γρεβενίτι σε πλήρη άνθηση. Κάτοικοι περίπου 1600, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο. Οικοτροφείο για τα παιδιά των γειτονικών χωριών που μαθαίνουν εδώ γράμματα. Αστυνομία, Ειρηνοδικείο, Δασαρχείο, Ιατρείο και Φαρμακείο πλήρες. Επτά-οκτώ μαγαζιά όλων των ειδών, δύο νερόμυλοι, νεροτριβές.

Μία πραγματική πρωτεύουσα της περιοχής από τη Λεπτοκαρύα ως το Δεμάτι και τη Χρυσοβίτσα.

Η Τσίπιανη, δίδυμο αδέρφι του Γρεβενιτιού, σε πλήρη άνθηση, αποτελούσε ένα κανονικό δορυφορικό χωριό μέσα στους πλούσιους αιμειώνες με το φημισμένο μανό κρασί.

Κι ήρθε η Γερμανο-Ιταλική Κατοχή! Για οποιονδήποτε από τον άνθρωπο αυτό θα σημαίνει τον απόλυτο χαμό.

Όταν ο μυσός κόσμος στέναζε κάτω απ'τη γερμανική μπότα τι θα μπορούσε να ελπίσει αυτό το μικρό χωριό; Λογικά θα έπρεπε να υποκύψει στη μοίρα του, να σκύψει το κεφάλι, να συμβιβαστεί.

Όμως!!!

Όμως, τι έλκιναν στην ψυχή τους αυτά τα παλικάρια του χωριού μας, όταν γύριζαν στο χωριό από το μέτωπο της Αλβανίας εκείνη τη Μεγάλη Εβδομάδα του 1941 νικητές νικημένοι από το πισόπλατο χτύπημα των Γερμανών και την προδοσία κάποιων πουλημένων προδωτών;

Ποιό σπέρμα έκρυβαν στα κατάβραθα της ψυχής τους όταν κοιβαλόσαν μαζί τους τα τιμημένα τους όπλα ενώ είχαν υποχρέωση να τα παραδώσουν;

Έκρυβαν μέσα τους το πνεύμα της ανυπακοής, της ελευθερίας, της Αντίστασης. Και γι αυτό το χωριό μας την Άνοιξη του 1943 μόλις φούντωσε στα βουνά μας το Αντάρτικο ήταν από τα πρώτα που ολοκληρωτικά προσχώρησε στην Αντίσταση.

Η λέξη «ολοκληρωτικά» δεν αποτελεί σχήμα λόγου!

Αυτό γέμισε λύσσα τους κατακτητές γιατί με πραγματική μανία το κατάκαψαν αλλεπάλληλες φορές. Όμως αυτό αποτελεί ένα ξεχωριστό κεφάλαιο της Ιστορίας και θα μας απασχολήσει μελλοντικά.

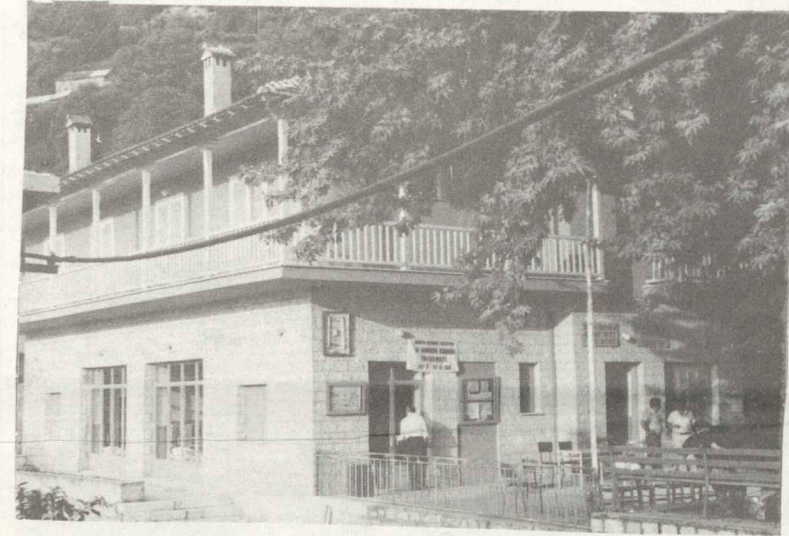
Η Απελευθέρωση το 1944 βρήκε το

Γρεβενίτι ισοπεδωμένο. Μέχρι και τις στεγασμένες βρύσες έκαιψαν τα χιτλερικά κτήνη.

Το νεοσύστατο Κράτος προσπάθησε το 1945 να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της προσωρινής στέγασης με λασπόχτιστα σπιτάκια σκεπασμένα με πιστόχαρτο. Δυστυχώς στα σπιτάκια αυτά, γέλιογραφές των παλιών σπιτιών, χτισμένα σαν προσωρινά, έμειναν μόνιμα και τα βλέπουμε ακόμα σήμερα με μόνη βελτίωση ότι το πιστόχαρτο αντικατέστησε ο αντιαισθητικός και εχθρικός αισθητικά προς το μαγευτικό περιβάλλον, τσιγκος.

Το σημερινό Γρεβενίτι αριθμεί περίπου 250 κατοίκους. Πάλι καλά!

Κανονικά θα έπρεπε να εξαφανιστεί από το χάρτη. Όμως αυτό σαν το Φοίνικα αναγεννήθηκε από την τέφρα του κυριολεκτικά.

Όμως μια και μιλάμε για σπιτία τι γίνεται σήμερα;

Όπως πολλοί θα γνωρίζουν, το Ζαγόρι έχει κηρυχθεί διατηρητέο. Ορθά!! Έχει χωριστεί σε δύο Ζώνες την Α και Β Ζώνη.

Στην Α Ζώνη έχουν ενταχθεί τα διατηρημένα χωριά (Κεντρικό-Δυτικό Ζαγόρι) ενώ στην Β Ζώνη, η οποία και μας απασχολεί, τα χωριά του Ζαγοριού που καταστράφηκαν όπως το δικό μας.

Στην Α Ζώνη οι κανονισμοί είναι πολύ αυστηροί. Στη δική μας Β Ζώνη οι απαιτήσεις του Διατάγματος είναι πιο ελαστικές, δεν παύουν όμως να αποτελούν πρόβλημα για ανθρώπους χαμηλών εισοδημάτων.

Το τι απαιτείται δεν θα αναπτύξω γιατί είναι γνωστό.

Ούτε θα διαφωνήσω με τους συντάκτες του Διατάγματος. Αλλά όπως και στο παρελθόν επανειλημμένα έχω κάνει προς όλες τις βαθμίδες της Πολιτείας, θα απαιτήσω (μάλλον όλοι μας πρέπει να απαιτήσουμε) εφ' όσον το Κράτος θέλει καλά διατηρημένους οικισμούς, να δανειοδοτήσει ή και επιδοτήσει την επιπλέον επιβάρυνση μιας οικοδομής του τομέα Β σε σχέση με μια συμβατική κατασκευή.

Για να δούμε όμως από τη δική μας πλευρά τι κάνουμε;

Το προπολεμικό Γρεβενίτι, πολιτιστικά, βρισκόταν σε ανώτατο επίπεδο με πλήθος νέων ανθρώπων υψηλού επιπέδου. Δεν εννοώ οικονομικά.

Σήμερα όταν λέμε στο χωριό μας «Πολιτιστική Εκδήλωση» εννοούμε κλαρίνο στο «Πετρίδιο».

Είναι και το κλαρίνο πολιτιστικό στοιχείο και εφ' όσον το χρησιμοποιούμε και το υπηρετούμε σωστά συντελούμε

στην διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όμως δεν είναι το μόνο.

Πού είναι τα υφαντά μας, τα κεντήματά μας, οι μπάντες που στολίζουν τα καθιστικά και των πιο φτωχών σπιτιών με μεράκι;

Η εισβολή δόθεν μοντέρνων πραγμάτων μεταβάλλεται σε εισβολή κακογονιστριάς.

Κι εδώ απευθύνομαι στους νέους. Στην πόλη μπορείτε να διασκεδάσετε στις πάμπ, τις ντισκοτέκ, τα μπουζούκια και καλά κάνετε.

Όμως είναι εγκληματικό λάθος να μεταφέρετε στο χωριό αυτό τον τρόπο διασκέδασης.

Στο χωριό θα μεταφέρετε στοιχεία τα οποία θα παρέχουν μεν διασκέδαση αλλά παράλληλα και μόρφωση. Μια συνανυλία, μια ερασιτεχνική Θεατρική Παράσταση,

μία διάλεξη.

Είναι δυστυχώς γεγονός ότι χρόνο με χρόνο το χωριό μας συρρικνώνεται πληθυσμιακά. Τα νέα ζευγάρια λιγοστεύουν. Μόλις τα παιδιά τους μεγαλώσουν μετακινούνται για την πόλη προκειμένου να εξασφαλίσουν σ'αυτά καλύτερες συνθήκες μόρφωσης και σπουδών.

Κανένας δεν μπορεί να τους κακίσει γι αυτό.

Όμως υπάρχουν πολλοί που αναζητούν εργασία στα μεγάλα κέντρα σε κακές πολλές φορές συνθήκες ενώ στο χωριό υπάρχουν ευκαιρίες για καλή απασχόληση αρκεί να υπάρχει θέληση και φαντασία.

Το Γρεβενίτι έχει προικιστεί από τη φύση με απaráμλλη ομορφιά. Έχει όλα τα προσόντα να αναπτύξει έναν τουρισμό, κυρίως εσωτερικό.

«ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»! Βαριά κουβέντα!

Όταν λέμε τουρισμό στο Γρεβενίτι, δεν πρέπει να εννοούμε πλήρη τουριστών και λεωφορείων. Δεν πρέπει να εννοούμε τουρισμό τύπου Μετσόβου ή Πατιγγίου. Αυτό δεν είναι τουριστική ανάπτυξη αλλά καταστροφή.

Τουριστική ανάπτυξη ορθολογιστική σημαίνει ανάπτυξη μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του χωριού σε παροχή ύπνου, φαγητού, υπηρεσιών.

Όμως για να προσελκύσεις τουρίστες πρέπει εκτός από τις παραπάνω προϋποθέσεις να εξασφαλίσεις και άλλα πράγματα.

Στο σημερινό Γρεβενίτι τι είδους τουρίστες μπορεί να έλθουν;

Μια κατηγορία τουριστών είναι αυτή των μεγάλων ηλικιών που αναζητώντας ανάπαυση και ησυχία βρίσκουν εδώ το ιδεώδες μέρος.

του Χρήστου Ρογκότη

Ύστερα όμως από λίγες μέρες παραμονής έχεται σαν φυσικό επακόλουθό του μας Συνδέσμου μας Ορειβατικής Ομάδας, Δόξα τω Θεώ έχουμε παλικάρι που ξέρουν τα δάση μας σαν το σπιτικό τους.

Φυσιολάτρες, ορειβάτες, ψαράδες, κυνηγοί.

Πρωτ' απ' όλα είναι απαραίτητη η ίδρυση μέσα στα πλαίσια του πολιτιστικού μας Συνδέσμου μιας Ορειβατικής Ομάδας, Δόξα τω Θεώ έχουμε παλικάρι που ξέρουν τα δάση μας σαν το σπιτικό τους.

Δεύτερο πρέπει να καθαριστούν, σηματοδοτηθούν και χαρτογραφηθούν τα παλιά παραδοσιακά μονοπάτια και δρόμοι με παράλληλη κατασκευή πρόχειρων στενών στρωμάτων-καταφυγίων-καθιστικών. Επίσης πρέπει να επισκευαστούν οι βρύσες και πηγές μέσα στο Δάσος.

Επιπλοτισμός των ποταμών μας Βάρδα-Ζουρίτσα-Γκουράτσες με ψάρι, όπου να γίνεται ελεγχόμενο ερασιτεχνικό ψάρεμα.

Κυνήγι σε αυστηρά ελεγχόμενες επιμέρους περιοχές.

Σκεφθήκατε πόσοι νέοι θα έχουν ένα πρόσθετο εισόδημα, απασχολούμενοι σε οδηγό των ορειβατικών-φυσιολατρικών ομάδων ή σαν φύλακες;

Όλα αυτά δεν είναι πλάσματα της φαντασίας μου.

Το έχουμε δει στην πράξη σε πολλές χώρες. Απαιτείται θέληση και φαντασία. Θα τελειώσω, για να μην κουράσω τους φίλους αναγνώστες, με μια ακόμη πρόταση.

Τα ανθρώπινα μορφα γερμανικά κτήνη ξεβελώσαν το χωριό μας. Η νικημένη Γερμανία υποχρεώθηκε στην καταβολή πολεμικών επανορθώσεων.

Τι έγινε με μας; Η σημερινή «Δημοκρατική» Γερμανία ως τότε θα αφήνεται ανενόχλητη; Μήπως έφθασε η ώρα να οργανωθούν και να πιεστούν την ελληνική κυβέρνηση να απαιτήσει αυτές τις επανορθώσεις; Μήπως έφθασε η ώρα να θυμίσουμε σ' αυτούς τους «συμμάχους» ότι έχουν ηθική και νομική υποχρέωση να πληρώσουν τις αμαρτίες τους;

Πρόσφατα διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι ο Δήμος Καλαβρύτων προσέφερε στο Διακατήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να διεκδικήσει από τη σημερινή πάμπλουτη Γερμανία την καταβολή αποζημιώσεων. Ο αναπτυξιακός Σύνδεσμος Κοινοτήτων Ανατολικού Ζαγοριού έχει το λόγο.

Με το αρθράκι μου αυτό επιθυμώ να προκαλέσω έναν προβληματισμό σε όλους μας. Την ώρα που μοιρολατρικά μοιρολογούμε, να αναλάβουμε δράση! Απευθυνόμαστε ακόμα μια φορά στους νέους μας. Έχουν σκεφθεί το τεράστιο δυναμικό που διαθέτει το χωριό μας, σκορπισμένο και ανοργάνωτο;

Στα χέρια αυτών των νέων πρέπει να περάσει κάθε δραστηριότητα που έχει σχέση με την ανάπτυξη και πρόοδο του χωριού μας.

Ελπίζω το αρθράκι μου αυτό να αποτελέσει το έναυσμα για παραπάνω διάλογο και δραστηριοποίηση.

Είμαι βέβαιος ότι και άλλες προτάσεις θα υπάρξουν και άλλες ιδέες θα φανερωθούν.

Η Εφημερίδα μας, στην οποία είχαμε κάθε επιτυχία, ως γίνι το Βήμα που θα εκφράσει αυτές τις γνώμες και θα επεξεργαστεί αυτές τις ιδέες.

ΜΕ ΤΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΩΝ ΤΙΣ ΜΝΗΜΕΣ

Της Ελένης Σκούρη

Με αφορμή το δημοσίευμα του κ. Βασίλη Τζιόβα σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού «το Ζαγόρι μας» σχετικό με «τη μαεστρία και τα ...γυρίσματα του βιολιτζή Κώστα Καψάλη» θέλω να επιστημάνω μερικά πράγματα γύρω από τα πανηγύρια. Για τα πανηγύρια λοιπόν του τόπου μας, του Ζαγοριού, γράφτηκαν κατά καιρούς πολλά πράγματα στο περιοδικό. Πολλά από αυτά —τα περισσότερα θα έλεγα— είναι ενθυμήματα ανθρώπων κάποιας ηλικίας που, πέρα απ' τον απλό και ευχάριστο χαρακτήρα τους, έχουν και κάποια άλλη αξία, γιατί αναφέρονται στον τρόπο που γίνονταν τα πανηγύρια και τα γλέντια σ' άλλους καιρούς, κάτω από συνθήκες διαφορετικές απ' ότι σήμερα. Συγκινητικά είναι ακόμα όσα γράφτηκαν —σαν το κείμενο αυτό του Β.Τζιόβα— και για τους οργανοπαίχτες και τραγουδιστές ή τις κομπανιές, που όργωναν κυριολεκτικά το Ζαγόρι και που σήμερα δεν υπάρχουν πια.

Όσο για το τι άλλαξε κι αλλάζει κάθε χρόνο στα πανηγύρια, είναι λίγο πολύ γνωστά σε όλους μας και έχουν γίνει κατά καιρούς επιστημάνσεις, τόσο για τα μεγάφωνα και τον ηλεκτρονικό ήχο, που αλλοιώνει εντελώς το χρώμα της Ζαγορίσιες μουσικής, όσο και για άλλα πράγματα, που ίσως είναι λεπτομέρειες, αλλά έχουν κι αυτά την σημασία τους. Φεύγουν —δυστυχώς— για πάντα από τη ζωή κι οι άνθρωποι οι παλιοί, αυτοί οι μερακλήδες που χορού σε κάθε χωριό, που στολίζουν με την παρουσία τους τις εκδηλώσεις αυτές.

Χοροί δύσκολοι μάλλον σπανίζουν πια και τραγουδία πανέμορφα —δεν ακούγονται τα καλοκαιρινά βράδια του γλεντιού. Τα υπαίθρια «σουβλατζήδικα» γεμίζουν καπνό το χώρο, μικροπωλητές πανηγυριώτες με τα ψεύτικα φανταχτερά κοσμήματα και μικροαντικείμενα δεν υπάρχουν πια. Το χιόνι δεν κατεβαίνει απ' την Αστράχα στον Αη-Γιώργη και Αη-Ταξιάρχη Πατίγκου για να παγώσει τις μπύρες —να έτσι γινόταν— γιατί τώρα έχουμε ρεύμα ηλεκτρικό και ψυγεία, τα λούξ αντικαταστάθηκαν απ' τους ηλεκτρικούς λαμπτήρες, πάλι έφυγε για πάντα ο γέρο Παγουρτζής (απ' το Πάπιγκο), που

χόρευε τελετουργικά, ξυπόλυτος πάντα, πάει κι ο Στέφος ο Λαζαρίδης, ο δάσκαλος, που παρόλο το βάρος του, «κεντούσε» πάνω στο πλακόστρωτο του Αη Γιώργη στο χωριό μου το Πάπιγκο, πάνε τόσοι και τόσοι, έχω χρόνια να δω και την «Παπαδιά στα ποτήρια».

Κι απ' τον πατέρα μου, τον Οδυσσέα Σκούρη, που ήταν πολύ γλεντζές, ακούω ιστορίες για πανηγύρια παλιά και γλέντια τρικούβερα στη Βίτσα, στο Μονοδέντρι, στο Καπέσοβο και σ' άλλα Ζαγοροχώρια. Για οργανοπαίχτες —γύφτους κυρίως— μερακλήδες και τραγουδιστάδες γέρους, «τ' αηδόνια του Ζαγοριού» Νικόλα Νίνο, Μπεκιάρη, Γκανά και για κομπανιές μοναδικές Τακοτσία, Τρακαίους, Χαλκιάδες κ.α.

Κι ένα περιστατικό, που το έζησε σ' ένα πανηγύρι με το μεγάλο Τάσο Χαλκιά —ούτε αυτός υπάρχει πια— μου διηγείται έτσι: τον Τάσο τον Χαλκιά τον γνώρισα απ' το φίλο μου τον Λάζο τον Βενέτη, αυτοκινητιστή και μερακλή στον χορό. Μ' άρεσαν τα γλέντια και γυρνούσα με φίλους μου πολλά χωριά. Μαζεύονταν πολλοί κόσμος στα γλέντια τότε —μιλάει για πριν το '50— παρ' όλο που η ρόδα δεν ήταν εύκολο μέσο μεταφοράς, λόγω κακών ή ανύπαρκτων δρόμων.

Ήταν Σεπτέμβριος του '38, οχτώ τον μήνα, Παναγίας Παλιουρής. Αφού συγκροτήθηκε η παρθέα απ' τους Βασίλη Κυρκόπουλο το δικηγόρο, Λάζο Βενέτη, Τσιγαρά— απ' τους λίγους νοικοκυραίους τσελιγκάδες των πάνω Σουδενών— πήγαμε στη Βελλά, το γνωστό μοναστήρι, που έσφυζε από ζωή και κίνηση θρησκευτική και πνευματική όλο τον χρόνο κι όχι μόνο την μέρα της γιορτής της Παναγίας. Μάλιστα, εκείνες τις μέρες ήταν εκεί κι ο τότε διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Δροσόπουλος, που ήταν μανιώδης κυνηγός σε χοντρά κνήγια και κάθονταν στη Βελλά 10-15 μέρες.

Κατά τις εννιά το βράδυ άρχισε το γλέντι με πρώτο κλαρίνο τον Τάσο Χαλκιά και την κομπανία του. Κατά τις δέκα και μισή ο Μητροπολίτης Σπυριδών πρόσφερε πλούσιο δείπνο στο κοινό. Μας κάλεσαν στο τραπέζι του, τον χαιρετίσαμε και μετά μπήκα

πρώτος στο χορό. Οι Χαλκιάδες ενθουσιάστηκαν, «έπεφτε» και χρέμα πολύ, κι άρχισαν να βαρουν τα όργανα με τέτοια μαεστρία, ικανότητα και μεράκι, που ήταν σαν μυσταγωγία όλο αυτό που άκουγα —και που όσα ακούσματα κι αν άκουσα στην ζωή μου, κανένα δεν συγκρίνεται με εκείνο— είναι σαν να το ακούω ακόμα. Απ' τον μεγάλο μου ενθουσιασμό έβγαλα ένα χρυσό ρολόι που φορούσα Longines, ήταν αγορασμένο απ' το Ζολώτα στην Βουκουρεστίου και Σταδίου γωνία, επτάμιση χιλιάδες τότε με λίρα εννεήντα δραχμές, και το «φόρεσα» το κλαρίνο του Χαλκιά. Τότε είδα το Χαλκιά να τσακίζει το κλαρίνο —να το ξεβιδώνει δηλαδή, στα μικρότερα κομμάτια του— και να κρατάει μόλις το ένα τρίτο του, δηλαδή το μικρότερο πρώτο κομμάτι του. Και τι δεν απέδωσε τότε ο Χαλκιάς! Μια τελειότητα άφραστη, ένας ήχος που σε ανέβαζε στους ουρανούς. Κατά το πρωί το «γύρισαν» στα μοιρολόγια με μια τέχνη μοναδική, όπως μοναδική

παρέμεινε και παραμένει η τέχνη αυτή του κλαρίνου του.»

Και συνεχίζει με μια άλλη ιστορία από ένα γλέντι στη Βίτσα: «πήγαίνα πάντα το δεκαπενταύγουστο στη Βίτσα, είχα και κουμπαριές κι αντάμωνα μ' όλους τους Βασδεκαίους. Ήταν το '32, τελευταία χρονιά που ο Νικόλαος Νίνος ήταν ακόμα στην ζωή κι εστόλιζε με την παρουσία του τα πανηγύρια του Ζαγοριού.

Είχε φωντάσει το γλέντι, πέρασμένα μεσάνυχτα. Πάνω στον ενθουσιασμό μου παρήγγειλα πέντε οκάδες λουκούμι, κέρασα τον κόσμο και βούλωσα τ' αφτιά του γύφτου του Μανούση— νομίζω βιολιτζής ήταν.

Αυτός, στον κόσμο της σιωπής πια, στριφογύριζε από 'δω κι από 'κει κόλλησε το λουκούμι στο δέρμα, λερώθηκαν τα χέρια του, κολούσαν στο δοξάρι. Ήρθε κοντά μου: «Ουί τι μόκανες! κύρ Σέα, πως να το βγάλω τώρα κόλ' σα για τα καλά, δεν 'κούω κ' του Ντό!». Και χορεύμαν Λιασκοβίκι Μπεράτ, «Μη με κοιτάς που γέρεσσα»....

Τάσος Χαλκιάς

Πήρες και το κλαρίνο σου Τάσο Χαλκιά στον Άδη να παίζεις τ' αηδονόλαλο να λάμψει το σκοτάδι;

Πιάστο Χαλκιά και καλά τα γυμνάσουρα σαν τότες. Τι κι οι νεκροί ανασταίνονται στις μαγικές του νότες.

Μας έφυγες κλαρινιστή και ξακουστό Ηπειρώτη. Και τα «βιολιά» μας φτώχυναν απ' τη σειρά την πρώτη.

Της Ήπειρός μας σύναζες καίμους, χαρές αντάμα. Τα τυλίγες και τάκλωθες στις τέχνες σου το θάμα.

Με τον κλαρίνο τον αχό τ' άφραστα τα μεγάλα. Και τ' ανεβοκατέβαζες στις τούλιες του τη σκάλα.

Σκοπό σκοπό, ρυθμό ρυθμό τ' αθάνατα τραγούδια. Αναταράζαν τις καρδιές κι έβγαζε η γης λουλούδια.

Θα σε θυμούνται, τους γλυκούς σκοπούς θα νοσταλγούνε. Στα χρόνια τα κατοπινά και θα σε μολογούνε.

από τη συλλογή «Επιστημάνσεις» της ποιήτριας Χρυσάνθης Ζιτσαίας

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

«ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΑ» του Χρίστου Τζίτζιμικα

από τον Ευριπίδη Μακρή

Ένας καλός ανθολόγος τραγουδιών μοιάζει με τον καλό ανθοκόμο που πασικίζει ν' αρέσει η ανθοδέσμη του. «Ανθοδέσμη» με 16 πολύχρωμα, μυρωδάτα τριαντάφυλλα, που σκορπίζουν τ' άρωμά τους και σε κάνουν να νιώσεις τη μοσχοβολία μέχρι τα φυλλοκάρδια σου, είναι ο καινούριος δίσκος, «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΑ», του Χρίστου Τζίτζιμικα.

Δεκάξι παλιά διαλεχτά τραγούδια από την παραδοσιακή μουσική του Ζαγορίου και των Γιαννίνων, καλοβαλμένα, καλοτραγουδιμένα, έτσι που να νιώθεις ότι τίποτα δε χάθηκε πια απ' το παλιό, παραδοσιακό τραγούδι.

Εδώ, σ' αυτή τη δουλειά, συνδυάστηκαν τέλεια όλα τα στοιχεία: Παρουσίαση, τραγούδι, μουσική. Και πώς θα μπορούσε, άλλωστε, να μην είχε επιτυχία αυτή η προσπάθεια, όταν ο Χρ. Τζίτζιμικας για 10 χρόνια, παρά το νεαρό της ηλικίας του, μελέτησε προσεκτικά και σε βάθος το καθένα απ' τα τραγούδια που μας παρουσιάζει! Και πρωτοτύπησε, παρουσιάζοντας το κάθε τραγούδι, ώστε να μάθουμε και την ιστορία του, δίνοντας τα κείμενα του και στην αγγλική γλώσσα, ώστε να υπάρχει δυνατό-

τητα προσέγγισης και στους ξένους.

Το καλοβαλμένο άλμπουμ των φωτογραφιών μας φέρνει κοντά στις ομορφιές του Ζαγορίου και των Γιαννίνων και κοντά στα παραδοσιακά γλάντια της περιοχής, με έντονη την παρουσία του «ταξιμιού», «Τακούτσια», που για πενήντα χρόνια «γλάντισαν κόσμο και κοσμάκη».

Κι ο Γιώργος Ε. Παπαδάκης, μουσικοσυνθέτης, κάνει τη δική του παρουσίαση, για ειδικούς, τις παραδοσιακής μουσικής, καταλήγοντας σε μια σημαντική επισήμανση:

«Δυστυχώς, αυτές οι χορευτικές μελωδίες ακούγονται όλο και λιγότερο στους φυσικούς τους χώρους και λιγοστεύουν όλο και περισσότερο οι μουσικοί και οι τραγουδιστές που τις εκτελούν».

Στο άκουσμα και των δεκάξι τραγουδιών, ένα έμπειρο αυτί της δημοτικής μουσικής καταλαβαίνει τον υψηλό βαθμό απόδοσης, φωνητικά και ηχητικά, και κατατάσσει τον τραγουδιστή Χρ. Τζίτζιμικα στους λίγους, που μπορούν πιστά να ερμηνεύουν το παραδοσιακό δημοτικό τραγούδι. (Αλήθεια πόσα χρόνια είχαμε ν' ακούσουμε, όπως πρέπει να τραγουδιέται, τον «Τά-

ταρη» και την «Κυρα Φροσύνη»!).

Κι ο μεγάλος κλαρινίστας, ο βετεράνος Γρηγόρης Καψάλης, γνω-

που μας. Συγχαίρουμε, λοιπόν, τον νεαρό Μακεδόνα τραγουδιστή Χρήστο Τζίτζιμικα, που αγάπησε

Απ' το εξώφυλλο του δίσκου «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΑ»

στός στο πανελλήνιο για το ξεχωριστό ταλέντο του, που συνοδεύει το τραγούδι, μαζί με τους άλλους αξιολόγους μουσικούς, μας επιβάλλει να πούμε: Ναι, η συνέχεια και η συνέπεια στο καλό παραδοσιακό τραγούδι, καλά κρατεί.....

Ο σεβασμός στην παράδοση είναι σεβασμός στην Ιστορία του τό-

που ηπειρώτικο τραγούδι και πλούτισε τη δισκοθήκη μας μ' έναν πολύτιμο θησαυρό και του ευχόμαστε να μην «ξεστράτισει», παρασυρόμενος απ' τα «κίματα» που παρασέρνουν άλλους, που θέλουν να «δημοτικοποιήσουν» το μοντέρνο ή να «μοντεροποιήσουν» τα παραδοσιακά.

Κώστας Βάσσης

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ-ΤΥΜΦΗΣ-ΑΩΟΥ
ΟΧΙ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ» ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Κάπως ετεροχρονισμένα έπεσε στα χέρια μου το τεύχος του Νοεμβρίου 1993 της «Επικοινωνίας», όπου στις σελίδες 3 και 11, σε άρθρα σας σχετικά με τον χειμερινό τουρισμό και τις δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής, αναφέρετε ότι η τουριστική εκμετάλλευση μνημείων της φύσης, όπως η Δρακολίμνη και κατ' επέκταση και αγρίων και όμορφων περιοχών όπως ο Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου-Βοιδομάτη, θα ωφελήσει οικονομικά το νομό Ιωαννίνων. Όμως δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι η ανάπτυξη δεν είναι αυτοσκοπός και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνεται σε βάρος του περιβάλλοντος τη στιγμή μάλιστα που σε παραπάνω περιοχές δεν ανήκουν στους Γιαννιώτες, ούτε στους Ηπειρώτες γενικότερα, αλλά μπορούν να υπάρξουν αυτόνομα, όπως το κάνουν εδώ και αμέτρητους αιώνες.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι στενοκεφαλιά και οφείλεται σε

έλλειψη ενημέρωσης, η άποψη ότι η τουριστική αξιοποίηση με τη δημιουργία π.χ. χιονοδρομικών και κατ' επέκταση ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, έστω κι αν γίνει με την κατά το δυνατό μεγαλύτερη προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος, μπορεί να συμβιβαστεί με την οικολογική σημασία της εποχής.

Και αυτό για τους εξής λόγους: Η συγκεκριμένη περιοχή είναι ένας από τους πιο σημαντικούς βιότοπους της Ευρώπης και αναγνωρισμένος διεθνώς για την πλούσια και σπάνια χλωρίδα του, καθώς και την άγρια πανίδα (λύκος, λύγκα, αρκούδα, αγριόγατος κ.λ.π.). Η απαλλοτρίωση εκτάσεων και η δημιουργία δρόμων και τουριστικών εγκαταστάσεων από το πουθενά, πέραν της ρύπανσης, έχει σαν συνέπεια την απομόνωση και εξαφάνιση των πληθυσμών των αγρίων ζώων, εκτός του ότι προκαλεί αισθητική ζημιά στο πανέμορφο

φυσικό τοπίο.

Επίσης με τον τρόπο αυτό διευκολύνουμε τους λαθροθήρες παρέχοντάς τους άμεση πρόσβαση στον τόπο ζωής εκατοντάδων «θηραμάτων» και ενθαρρύνουμε τους καταπατητές γης που βλέπουν τον τόπο σαν χρυσορυχείο.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να αναρωτηθούμε αν στο όνομα της οικονομικής ανάπτυξης θα πρέπει να υποβάλλουμε το φυσικό περιβάλλον σε μια τέτοια διαδικασία, προκειμένου να πλουτίσουν κάποιοι ήδη πλούσιοι.

Μια εναλλακτική λύση θα ήταν η δημιουργία έργων υποδομής προς την κατεύθυνση του σεβασμού του περιβάλλοντος, στις ήδη εκμεταλλευόμενες τουριστικές περιοχές.

Οι τελευταίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν ορμητήριο, για όσους ενδιαφέρονται, προς τις άγριες και δυσπρόσιτες περιοχές της βόρειας και νότιας Πίνδου, ενώ παράλληλα

σαν χειμερινά θέρετρα θα προσέφεραν τη δυνατότητα για χειμερινά σπορ όπως το σκι, η ορεινή πεζοπορία ορειβάσις, το κανό-καγιάκ κλπ.

Ένα σχετικό παράδειγμα προς αποφυγή είναι η τουριστική εκμετάλλευση του σπήλαιου του Περάματος, που με την αλόγιστη για τόσα χρόνια και χωρίς επιστημονική βάση, αξιοποίησή του, το μετατρέψαμε από ένα πανέμορφο βιότοπο σπηλαιόβιων οργανισμών, σε λαϊκό παζάρι στην είσοδο του και δημόσιο πάρκο στο εσωτερικό του, απ' όπου σταλαγμίτες πολλών χιλιετηρίδων κοσμούν τα σαλόνια μερικόν συμπολιτών μας.

Όπως και σεις φαντάζομαι, έτσι και γω, δεν χρησιμοποιήσα επιστημονικά στοιχεία χάριν απλότητας και εύκολης προσέγγισης των αναγνωστών σας στο κείμενο. Πάντως είμαι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε επιστημονική τεκμηρίωση των όσων παρέθεσα.

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΣΩΠΟΤΣΕΛΙΟΥ ΤΟ 1899 ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟ 1983

Παρουσίαση ΒΥΡΩΝΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Γ. Συνεχίζουμε την παρουσίαση με τα έσοδα από τις συνεισφορές των Σωποτσελιτών και «ενίων αλλοδαπών», την εκποίηση υλικών και με τη συνολική δαπάνη.

Συνδρομαί υπέρ ανεγέρσεως του Ιερού Ναού

Γενόμενοι προ της συστάσεως της Επιτροπής κατά το 1896

Αγγελική Μιχαηλίδου	Γρόσια	550
Αλεξάνδρα Αστ. Μακροπούλου	»	142.20
Ευανθία Κ. Λούλη	»	110
Βασιλική Γ. Τριανταφυλλίδου	»	120
Θεοδούλη Αστ. Τσάτσιου	»	55
Θεανώ Μ. Ζέρβα	»	110
Μαρίνα Γ. Σεραφείμ	»	110
Ουρανία Μιχ. Κολοκύθα	»	120
Δύο Ανώνυμοι	»	220
		1.537,20

Γενόμενοι μετά την σύστασιν της Επιτροπής

(Τη φροντίδι των εν Καΐρω αποδημούντων Σωποτσελιτών)

Γεώργιος Ανδρ. Τριανταφυλλίδης	Γρόσια	12.000
Θωμάς Στεφ. Πασχάλης	»	1.800
Νικόλαος Στεφ. Πασχάλης	»	960
Κωνσταντίνος Στεφ. Πασχάλης	»	600
Ιωάννης Στεφ. Πασχάλης	»	600
Αδελφοί Ιω. Δαρδανίδου	»	600
Νικόλαος Π. Μπένου	»	240
Χρηστάκης Δ. Παλαιού	»	240
Αλέξιος Σάντος εξ άνω Σουδενών	»	120
Γεώργιος Σεραφείμ	»	120
Θεοφάνης Γ. Καράπας	»	96
Χρυσόστομος Πανταζή	»	96
Κέρδος εκ της πωλήσεως Συ/κής των ανωτέρω ποσών	»	133
		17.6054

(Τη φροντίδι του κ. Μιχ. Κολοκύθα)

Αδελφοί Κωνστ. Λούλη	Γρόσια	1.100
Δ. Α. Κοντόπουλος εκ 40 Εκκλησιών	»	220
Ιωανν. Σεμτέλος εκ Μονοδενδρίου	»	110
Κ. Α. Μπίκας εκ Δοβράς	»	110
Δ. Μπλάτσιος εκ Δοβράς	»	55
Ιωανν. Κυριαζής εκ Βόλου	»	330
Κωνστ. Ρουσιαμάνης εκ Λιασκοβετοίου	»	110
Μιχ. και Παντ. Κολοκύθας	»	1.265
(Τη φροντίδι του κ. Αν. Ι. Παλαιοπούλου	»	3.300
Κίμων Πανταζόπουλος εκ Βόλου	»	550
Επαμεινώνδας Ζαμπτόνης εκ Σύρου	»	550
Χριστοφόρος Συμπάθας	»	550
Γεώργιος Συμπάθας	»	220
Θεόδωρ. Τζιμόπουλος εκ Μπάγιας	»	330
Δημήτριος Καλλιίδης εκ Μπάγιας	»	110
Ιωάννης Καλλιίδης εκ Μπάγιας	»	110
Περικλής Μέλης εξ Ιωαννίνων	»	61.20
Ιωάννης Λαζαρίδης εκ Κοκουλίου	»	55
Χριστόδ. Αν. Κόκκορος εκ Κοκουλίου	»	110
Ιωάννης Χ. Δήμογλου εξ Αϊδινίου	»	110
Αλεξ. Κατσέλης εκ Κ. Σουδενών	»	82.20
Γεώργιος Βακόλας εκ Ζίτσας	»	41
Αν. Γεωργιάδης εκ Δερβιζιάνων	»	20.20
Αβραάμ. Ηλιάδης εκ Ναζλίου	»	41
Αλ. Μείμάρου εκ Ναζλίου	»	20.20
Στεφ. Μπαντάς εξ Α. Σουδενών	»	20.20
Μιχ. Μέλης εξ Ιωαννίνων	»	55

Αχιλλ. Οικονομίδης εκ Ναζλίου	»	61.20
Ν. Κιριτσόσυγλου	»	82
Καλλιίδου εκ Μπάγιας	Γρόσια	110
Αναστάσιος Ιωανν. Παλαιόπουλος	»	2.200
		5.491

(Τη φροντίδι του κ. Δημ. Θ. Ιωαννίδου)

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιωαννίνων	Γρόσια	
Κύριος Κος Γρηγόριος	»	600
Ι. Καλλιίδης εκ Κομπόβου Ραιδεστού	»	1.100
Δημήτρ. Θ. Ιωαννίδης	»	800
Αντών. Σούρλας εκ Περασόγιαννης	»	200
Κωνσταντ. Αλιεύς εξ Ιωαννίνων	»	20
Ιω. Λιάμπης	»	110
Ευθαλία Γ. Ζωΐδου	»	110
Βιργινία Γ. Ζωΐδου	»	2.940
(Τη φροντίδι της Επιτροπής)	»	9.620
Κωνσταντίνος Γ. Μιχαηλίδης	»	960
Ιωάννης Α. Βάρδας	»	1.100
Βασίλειος Γ. Παλαιός	»	550
Αθανάσιος Παππάς εκ Καρδίτσας	»	1.100
Ειρήνη Αν. Παλαιοπούλου	»	1.100
Ελεονώρα Αν. Παλαιοπούλου	»	1.100
Ιππολύτη Ιω. Παλαιοπούλου	»	1.100
Αστερινός Γ. Μακρόπουλος	»	550
Βασίλειος Θ. Ιωαννίδης	»	110
Ευγενή Χατζόσυγλου εκ Κοκουλίου	»	576
Αρετή Κ. Αναγνωστάκη	»	25
Αλέξιος Πολίτης εκ Βούρπιανης	»	32
Δημήτρ. Αναστασίου εκ Τουρνόβου	»	1.100
Ευγένιος Ανδρ. Πλακιδάς εκ Κοκουλίου	»	1.100
Γρηγόριος Δημ. Κόκκορος εκ Κοκουλίου	»	550
Ευστάθιος Κ. Τσάτσιου	»	330
Κώστας Ανδρ. Βάρδας	»	550
Δημήτριος Ιωαννουτσού	»	480
Αστερινός Κοτρώνης	»	440
Γεώργιος Βακόλας	»	550
Παναγ. Απ. Σαμαλιάς	»	20.20
ΠαπαΜάρκος Κωνσταντίνου	»	480
Μιχαήλ Θεόπιτος	»	110.20
Αδελφοί Π. Π. Θεοδώρου	»	23.634
Το όλον		54.507,20

Εκ διαφόρων πωλήσεων υλικού, σιδήρου, αβέστον, ξυλείας της κ. ιδέ σελ. 65 Καθολ. Βιβλ. Γρόσια 1828,10

Συνδρομαί εν συνόλω 54.507,20
Εκ διαφόρων ως εν τω παρόντι 54.507,20
Εκ πωλήσεως υλικού 1.828,10
56.335,30

Δαπάνη εν συνόλω	Γρόσια	18.911,20
Εις Μηχανικών, Αρχιτέκτ. & Κτίστας	»	4.997,25
Εις Αρτοποιίας	»	2.248
Εις Αγωγείς Αμμου	»	9.663
Εις Ελαιοφόρους	»	1.085
Εις τους αυτούς (οφειλόμενα)	»	2.782,15
Εις Σιδηροδρομικούς	»	821,10
Εις Σιδηροδρομικούς και Βαφείς	»	7.578
Εις Χρωματισμούς	»	1.386,20
Εις Εργάτας	»	750,20
Εις Ορειχαλκείς	»	389,20
Εις Ξυλογλύπτας	»	8.250,10
Εις Διαφόρους	»	3.683
Εις Βοηθ. Ταμίας	»	4.248,10
Εις Μηχανικών (ιδιαιτέρων)	»	

Συνέχεια στην 6η σελ.

Δ. Ακολουθούν: α) ο κατάλογος των δωρητών ιερών εικόνων, αμφίων, σκευών και άλλων αντικειμένων καθώς και μονίμων κατασκευών του Ναού, β) ο ισολογισμός των εσόδων και εξόδων και γ) το πρακτικό της Εξελεγκτικής Επιτροπής με το οποίο τελειώνει η αναφορά μας στο πρώτο βιβλίο ταμείου για την ανακίνηση του Ναού του 1899.

Δωρηταί διαφόρων υπέρ του Ιερού Ναού

Ιωάννης και Θεοφάνης Αναστασίου Ιω. Παλαιοπούλου τον Δεσποτικόν Θρόνον (Γρ. 2200). Οι αυτοί την εν αυτώ Εικόνα.

Κωνσταντίνου Γ. Μιχαηλίδου οικογένεια πάσαν την σειράν των Δεσποτικών Εικόνων μετά των υπ' αυτάς μικρών (Γρ. 34723)

Αναστάσιος Γεωργ. Παλαιού και Ανδρέας Τζοφόπουλος το Προσκυνητάριον μετά της εν αυτώ εικόνας της «Κοιμήσεως» (Γρ. 1320).

Κωνσταντίνος Γ. Γκαστής ένα πολυέλαιον ορειχάλκινον (Γρ. 1370).

Ιωάννου Δαρδανίδου Υιοί, εν μανουάλιον ορειχάλκινον (Γρ. 324)

Μιχαήλ Θεόπιτος, τρία αργυρά εξαπτέρυγα (Γρ. 800)

Πέτρου Παπαθεοδώρου Υιοί, τον Ιερόν Αμβωνα (Γρ. 2.090)

Ιωάννης Λίτης εκ λιγοψάς· εν μανουάλιον μικρόν ορει/νον (Γρ. 102)

Σημ. Η αξία πάντων των ειρημένων Γρόσια 11.929,10
εν συνόλω ανέχεται εις Γρ. 11.930.

Αδελφοί Πετ. Παπα Θεοδώρου.

4. Εικόνας εν τω Ιερ. Αμβωνι.

Χαραίνια ΠαπαΑλεξίου Οικονόμου
ένα αργυρούν σταυρόν

αξία των έργων
400

Ευγένιος Ανδρ. Πλακιδας εκ Κοκ/ίου
μیان Ιερατικήν στολήν Ρωσικήν

1200

Ευανθία Κ. Λούλη

800

Ένα Επιτάφιον επί κηρωτού

Βασίλειος Κ. Μιχαηλίδης

50

την εικόνα του Ευαγγελισμού

Ξενοφών Ιω. Χριστοδούλου

50

την «Γέννησιν του Κου ημών Ι. Χρ.

Βασίλειος Δ. Ιωαννίδης

50

την «Περίτομήν του Κου ημών»

Ευδοξία Ξενοφ. Χριστοδούλου

50

την «Βάπτισιν του Κου ημών»

Παναγιώτης Απ. Σαχμαλιάς

50

την «Υπαπαντήν του Κου ημών»

Κώνστας Στ. Πασχάλης

50

την «Ανάστασιν του λαζάρου»

Αλεξάνδρα Αστ. Μακροπούλου

50

την του «Επιταφίου»

Βασιλική Ιω. Παπα-Χριστοδούλου

50

την της «Ζωοδόχου Πηγής»

Κώνστας Ανδρ. Βάρδας

50

την της «Αναλήψεως του Κου»

Όλγα Κ. Λούλη

50

την της «Πεντηκοστής»

Χριστόδουλος Κ. Τσάτσιου

50

την της «Μεταμορφώσεως του Κου»

Ιωάννης Δημητριάδης εκ Ζωνδήλας

50

την του «Γεννηθίου της Θεοτόκου»

Παναγ. Π. Παπαθεοδώρου

50

την των «Εισοδίων της Θεοτόκου

(Συνεχίζεται)

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Στον αείμνηστο Βασίλη Λαδιά

Ορφάνεψε η Μανασσή μας! Έχασε ένα απ' τ' αγαπημένα της παιδιά, που τράνεψε στα χώματά της και μοσχοβόλησε στο περιβόλι της. Ο Βασίλης Λαδιάς με τη φτώχεια του, τα πολλά παιδιά του, την αξία σύντροφό του και την καλωσυνάτη του καρδιά, ριζοβόλησε στο χωριό μας και νοικοκυρεύτηκε. Εργατικός, τίμιος, καλωσυνάτος πάντα και αγαπητός απ' όλους μας, ακτινοβολούσε χαρά, ευχαρίστηση και αισιοδοξία με τον πλούσιο ψυχικό του δυναμισμό.

Μεγάλωσε τα παιδιά του οδηγώντας τα στο δρόμο του Χριστού, της Ελλάδας και της ανθρωπιάς. Έγιναν όλα του αξία και ικανά κι όλοι οι συγχωριανοί τα καμαρώνανε. Ανέβασαν σε τιμή και περιφάνια την πατρίδα μας. Παλεύοντας στην ξενιτιά αγκάλισαν το χωριό μας, το λάμπρυναν με τα έργα τους και επάνω στα αποκαΐδια του χαλασμού ύψωσαν εφτά σπίτια, παλατάκια δημιουργίας και αρχοντιάς. Και τώρα, που ήταν στο μετερίζι της ευτυχίας, ο χάρος τον αγκάλισσε και η καμπάνα του χωριού κατάμαυρο τον έβαψε τον αέρα με τον πένθιμο αχό της, όταν τα χώματα του πόνου, που τα πότισε με τον ιδρώτα του, τον σκέπασαν στην τελευταία του κατοικία.

Τον κλάψαμε όλοι μας γιατί ήταν στη ζωή του ένας πολύ καλός άνθρωπος και ανταμώσαμε τους ληγμούς μας με το κλάμα των παιδιών του, που τους άφησε την ευχή του και την ευλογία του. Τον παρακαλούμε σαν αεροφύσημα, σαν χάδι απαλό και γαληνεμένο νάρχεται, από τα παλάτια της αθανασίας, ευωδία πνευματική και ευλογημένη, στην ορφανή του οικογένεια και στη Μανασσή, γιατί είναι ζωντανός στη μνήμη μας και στην καρδιά μας αιώνια.

Σ.Π.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ-ΠΕΝΘΗ

Στον Κώστα Α. Τζόκα

Στο διάβα τούτης της ζωής έρχονται δύσκολες στιγμές, που δυστυχώς είναι πολλές. Έρχονται ειδήσεις άσχημες που μας ματώνουν την καρδιά. Αβάσταχτος πόνος βαραίνει τα στήθια μας, μαυρίζει τις ψυχές μας. Μια τέτοια κακή είδηση ήταν κι η τελευταία. Μας ήρθε από τη Θεσσαλονίκη κι αυτή: Ο Κώκνης πέθανε! Τον πρόδωσε κι αυτόν απότομα η καρδιά του στα εξήντα τέσσερα χρόνια του! Και είναι το τρίτο όμοιο χτύπημα για την ηλικία μας. Είμαστε συμμαθητές με τον Κώστα. Μαζί πήραμε τον ανθρωπικό δρόμο της ζωής. Δύσκολος δρόμος για μας τα χωριατοπαϊδά και μάλιστα εκείνη την εποχή. Δεν είχαμε άλλο στήριγμα εκτός από τα όνειρά μας και τη θέληση να πετύχουμε. Έβγαλε το Γυμνάσιο στα Γιάννινα. Υπερέβησε τη θητεία του σαν Έφεδρος Αξιωματικός. Σταδιοδρόμησε στο Υπουργείο Γεωργίας ως τοπογράφος. Γρήγορα διακρίθηκε. Η εκτίμησή στο πρόσωπό του από προϊστάμενους και υφισταμένους ήταν μεγάλη.

Θυμώμαι τα χρόνια που περάσαμε μαζί στα Γιάννινα και κλαίω. Δύσκολα χρόνια, κατοχή και εμφύλιος, αλλά όμορφα. Τα όμορφα είναι η νιότη μας! Και τώρα; Τώρα ένα «αντίο Κώκνη». Το μακεδονικό χώμα που σε σκέπασε ας είναι ελαφρό. Για μας που σε αγαπήσαμε θα μένεις πάντα ζωντανός στη μνήμη μας.

Αριστόβουλος Χρόνης

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

ΟΙ ΛΗΣΤΕΙΕΣ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ

● Αλβανοί προξένησαν ζημιές σε εξωκλήσι.

Τις νυκτερινές ώρες της 29/30/1-94 άγνωστοι, πιθανόν Αλβανοί λαθρομετανάστες, διέρρηξαν το Εξωκλήσι του Αγίου Μηνά, στην Αρίστη Ιωαννίνων, άναψαν φωτιά και έκαψαν πέντε εικόνες, απλές και πέντε στασίδια.

● Άγνωστοι παραβίασαν το παράθυρο ακατοίκητου σπιτιού της Ευριδίκης Ζαΐμη στον Άγιο Μηνά Ιωαννίνων και έκλεψαν

μια έγχρωμη τηλεόραση και είδη ρουχισμού.

● Άδειασαν το σπίτι της Ελένης Μαργιτλή στο Δίκωφο άγνωστοι διαρρηκτες, πιθανόν Αλβανοί και πήραν δύο έγχρωμες τηλεοράσεις, μια ηλεκτρική σκούπα, τις κεραίες τηλεόρασης, ένα ρολόι τοίχου, ηλεκτρικό σίδερο, ρούχα, κλινοσκεπάσματα κ.ά.

Έρευνες για τις κλοπές κάνει το Αστυνομικό Τμήμα Κρήτων.

ΕΘΙΜΙΚΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (19ος αιώνας)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

5.1. ΜΝΗΣΤΕΙΑ

5.1.1. Προξενιό

Την πρωτοβουλία του γάμου είχε πάντοτε ο πατέρας του παιδιού. Αν απουσίαζε την είχε η κυραμάνα. Ο πατέρας φρόντιζε να διαλέξει η νύφη μέσα από το χωριό γιατί σπάνια έπαιρναν νύφη από άλλο χωριό της περιφέρειας. Κατά προτίμηση λοιπόν η νύφη έπρεπε να είναι συγχωριανή κι όχι «ξενοχωρίτισσα» οπωσδήποτε όμως Ζαγορίσια. Και η κοπέλα δεν παντρεύονταν σε άλλο χωριό της περιφέρειας ή έξω από το Ζαγόρι «δεν έβγαιν' έξω από το χωριό» να γίνει «ξενοχωρίτισσα» και να αποξενωθεί από τον κύκλο του χωριού της και το περιβάλλον του, για τούτο προτιμούσε ακόμη να μείνει ανύπαντρη παρά να βγει έξω από το χωριό της.

Γάμοι από αίσθημα δεν γίνονταν. Η κοπέλα έπρεπε νάναι σοβαρή και σεμνή, να μη γλυκοκοιτάζει τους νέους του χωριού, να βλέπει χαμηλά, όταν περνούσε κοντά στους νέους ή και να αλλάζει δρόμο, για να μη τους καλημερίσει «να μη της βγει το κακό όνομα και δεν παντρευτεί κατόπιν εύκολα». Παρατηρούμε σχετικά και το παρακάτω Ζαγορίσιο Δημοτικό τραγούδι:

— Κόρη, μωρ' όμορφη
έλα και σύρε για νερό.
— Το δρόμο άφσε με λεβέντη

γιατί με καρτερεί η μάνα.

Με αυτές τις αρχές μεγάλωνε η νέα Ζαγορίσια και αυτές τηρήθηκαν πιστά μέχρι το 1940.

Ο κύκλος του χωριού ήταν στενός, όλοι γνωρίζοντας, νέοι και νέες και πολλές φορές, είχαν και μακρινούς συγγενικούς δεσμούς, για τούτο και στο Ζαγόρι σε πολλά χωριά παρατηρούνταν το φαινόμενο να συνδέεται όλο σχεδόν το χωριό με στενή ή μακρινή συγγένεια.

Όταν ο πατέρας του αγοριού ή της κοπέλας αποφάσιζε να παντρεύει το παιδί του ανέθετε

την φροντίδα στην Προξενήτρα. Οι κινήσεις της προξενιάς γίνονταν πάντοτε με άγνοια του παιδιού. Σε κάθε χωριό του Ζαγορίου υπήρχαν γυναίκες «οι προξενήτρες» που είχαν ειδικότητα στα συνοικέσια και θεωρούνταν αυθεντίες σ' αυτά. Οι ενέργειες της προξενιάς τηρούνταν σε μυστικότητα όσον αφορά ακόμη και στους στενούς συγγενείς για το ενδεχόμενο αποτυχίας.

Συνήθως η πρόταση για γάμο γίνονταν από την πλευρά των γονιών της νύφης. Μετά την επιτυχία των διαπραγματεύσεων ακολουθούσε το ζήτημα του ορισμού της προίκας. Ταυτόχρονα συντάσσονταν και προικοσύμφωνο. Σπάνια λόγω της ξενιτιάς και των εκεί συναλλαγών ο πατέρας πάντρευε το παιδί του με ξένο ή ξένη (αλλοθηνείς). Οι περιπτώσεις αυτές ήταν ακραίες. Ένα Ζαγορίσιο Δημοτικό Τραγούδι κάνει αναφορά στην παραπάνω περίπτωση:

Παλληκάρια μου, Γρεβενιτό-
πουλα και Ζαγοριανά
μ' επροξένησαν και μ' αρραβώ-
νιασαν
μέσα στην φραγκιά, την ερω-
τιάρα

5.1.2. Ανεπίσημοι Αρραβώνες

Την επομένη μέρα από την επιτυχία του Προξενιού, ο γαμπρός με τους γονείς του και λίγους στενούς συγγενείς του, πήγαινε στο σπίτι της νύφης για να τη δει. Λίγη ώρα μετά τον ερχομό του γαμπρού, η νύφη παρουσιάζονταν ντυοπαλή, με τα μάτια κατεβαμένα και το σταυρό κρεμασμένο στο λαιμό. Έκανε υποκλίσεις και φιλούσε το χέρι όλων με τη σειρά, αρχίζοντας από τον γεροντότερο και τελευταία φιλούσε το χέρι του γαμπρού. Όλοι έπρεπε να κεράσουν τη νύφη νόμισμα ή ασπρητικό. Ήταν η πρώτη φορά που ο γαμπρός έρχονταν σε επικοινωνία με την νύφη.

Αργότερα δεν θα του επιτρέπονταν να τη βλέπει, γι αυτό είχε

τα μάτια τέσσερα αυτός και οι συγγενείς του, μήπως ήταν κουστή, αλλοίθωρη, άσχημη ή άρρωστη. Ήταν η μόνη στιγμή που μπορούσε ο γαμπρός να αρνηθεί να την πάρει και να διαλύσει τον αρραβώνα, που ήταν ακόμη ανεπίσημος. Γι αυτό για να την προσέξουν καλύτερα, ζητούσαν από τη νύφη να καθίσει πλάι στο γαμπρό, ενώ πολλές φορές ζητούσαν από τη νύφη να τους φέρει νερό, ρακί, για να έχουν την ευκαιρία να δουν τη νύφη να κινείται και να ελέγξουν τους τρόπους της.

5.1.3. Αρραβώνες

Οι αρραβώνες πραγματοποιούνταν στο σπίτι της νύφης. Εκεί παράθεταν δειπνο προς τιμή των στενών συγγενών του γαμπρού. Οι συμπεθέροι κάθονταν στη σειρά κατά πλησιέστερη συγγένεια και κατά ηλικία, τον γαμπρό τον έβαζαν να καθήσει στο μέσο του τραπέζιου δίπλα από τον πατέρα του και τον πατά του χωριού. Οι γυναίκες έτρωγαν σε άλλο δωμάτιο και κάθονταν με την ίδια αναλογία όπως στους άνδρες. Η νύφη μετά το δειπνο παρουσιάζονταν στο δωμάτιο των ανδρών και φιλούσε το χέρι όλων. Στη συνέχεια ο παπάς τερολούσε στον αρραβώνα και έκανε την ανταλλαγή των δακτυλιδιών. Έτσι επισημοποιόταν ο αρραβώνας. Κατόπιν έρχονταν τρεις ντυφειές για να διαμηνύσουν σ' όλο το χωριό την τέλεση του αρραβώνα. Στη συνέχεια ξεκινούσε το γλέντι με τραγούδια της αρραβώνας και χορούς τόσο στο δωμάτιο των γυναικών, όσο και των ανδρών.

5.1.4. Διάρκεια Αρραβώνων

Η αρραβώνα μέχρι το 1850 περίπου δεν ήταν σωστό να παραταθεί πέρα του τριμήνου και μόνο σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας παρατεινόταν μέχρι έξι μήνες. Τελικά από τα μέσα του 19ου αιώνα και έπειτα, επειδή είχε αυξηθεί το κύμα των ανδρών μεταναστών (το 90% των ανδρών ξενιτεύονταν) κρατούσε

και χρόνια.

5.2. ΓΑΜΟΣ

5.2.1. Ηλικία Γάμου

Θεωρούσαν τον άνδρα ώριμο για γάμο μεταξύ 25 και 30 χρονών, αλλά και με εξαιρέσεις προς τα κάτω. Η κοπέλα θεωρούνταν ώριμη για γάμο μεταξύ 14 και 20 χρονών. Μετά τα 20 η περίπτωση δημιουργούσε ανησυχία και έπρεπε οπωσδήποτε να βρεθεί γαμπρός. Δύο ήταν οι λόγοι, που κορίτσια ξεπερνούσαν τα είκοσι χρόνια χωρίς να παντρευτούν. Ο πρώτος είχε σχέση με υπερβολικές προίκες που ζητιούνταν και ο δεύτερος γιατί μερικοί γονείς για λόγους βιοποριστικούς τις ήθελαν στο σπίτι τους.

5.2.2. Κωλύματα γάμου

Τέσσερα ήταν τα κυριότερα κωλύματα γάμου στη Ζαγορίσια κοινωνία τα εξής:

α) **Αγνότητα:** Μία από τις μεγαλύτερες ηθικοκοινωνικές υποχρεώσεις της ανύπαντρης κοπέλας ήταν η αγνότητα. Έπρεπε οπωσδήποτε μέχρι το γάμο της η ελεύθερη να ανταποκριθεί στην υποχρέωση της διαφύλαξης της αγνότητας. Συμπεριλάμβανε τη αγνότητα όλο το φάσμα από το άγγιγμα, το φιλή, μέχρι τη σεξουαλική πράξη. Αυτό προκύπτει από δύο Ζαγορίσια Δημοτικά τραγούδια που παραθέτω. Σχετικά με το φιλή δημιουργούνταν τεράστιο ηθικό ζήτημα με επακόλουθα σοβαρά στο πάνθεο του κοριτσιού. Το Ζαγορίσιο δημοτικό τραγούδι «Μάνα και κόρη (χορός βαρύς) μας διηγείται:

— Μη με μαλώνεις μάνα μου! μάνα

αχ και μη με τυραγάς

— Κι εγώ θα μαστρωθώ

μουρ' μάνα

αχ το ποιός με φίλησε.

Όσον αφορά τις σεξουαλικές σχέσεις το κλίμα ήταν βαρύντατο τόσο από τους γονείς όσο και από την κοινωνία. Η θέση της κοπέλας που είχε σεξουαλικές σχέσεις ήταν απογοητευτική

Συνέχεια στην 8η σελ.

Συνέχεια από την 7η σελ.

κή, οι στιγματισμοί ήταν βαρύτατοι και η παρουσία της δημιουργούσε προβλήματα. Το Ζαγορίσιο δημοτικό τραγούδι «Η κόρη που παραστράτησε» μας αφηγείται:

.....
εκεί ναι ο γέρος ο κακός και
γριά ξαναστραμένη
έχουν κι ένα κακό σκυλί
όπου φυλάει τη θύρα
εκεί είναι μια λυγρή μια λι-
γ ν ο π ε ρ π α τ ο υ σ α

.....
ποιόν μήνα ν' αγγαστρώθη-
κε, ποιόν μήνα θα γεννήσει

.....
έτο' ναν' κ' η καρδούλα μου
μαύρη κι αραχνιασμένη
Αχ θέλω να τον καταρα-
στώ.....

β) **Αιμομιξία:** Το να παντρευτούν δεύτερα ξαδέλφια από μητέρα θεωρούνταν αιμομιξία. Αντίθετα στους άνδρες άφθανε μέχρι τέταρτα ξαδέλφια. Γάμος μεταξύ τέταρτα ξαδέλφια από πατέρα θεωρούνταν αιμομιξία. Σε περίπτωση που αφηφούσαν τα παραπάνω να ζουν με το φόβο της τιμωρίας του Θεού «το αίμα θα γυρίσει εναντίον τους και θα τους πνίξει».

γ) **Ένεκα υιοθεσίας:** Κωλύονταν ο γάμος του υιοθετήσαντος ή των κατιόντων του με τον υιοθετημένο. Θεωρούσαν ότι «είναι μεγάλη αμαρτία» ένας τέτοιος γάμος.

δ) **Ένεκα βαπτίσματος:** Η κουμπαριά ήταν μεγάλο γεγονός και θεωρούνταν ο νουνός ως «ο πνευματικός πατέρας του αναδεχτού». Στο Ζαγόρι θεωρούσαν την κουμπαριά πολύ σημαντικό και ιερό πράγμα και τη διατηρούσαν γενεές-γενεών.

5.2.3. Έθιμα της εβδομάδας του γάμου

Η ημέρα του γάμου οριζόνταν και από τα δύο μέρη. Η εβδομάδα του γάμου ήταν εβδομάδα αληθινής χαράς και ευτυχίας. Τα κυριότερα έθιμα της εβδομάδας του γάμου ήταν δύο τα εξής:

α) **Ανάπιασμα:** Την Τετάρτη γίνονταν το «ανάπιασμα» των προζυμίων, και στα δύο σπίτια (γαμπρού και νύφης).

β) Το **Κάλεσμα:** Την Παρασκευή γίνονταν το κάλεσμα της νύφης. Το κάλεσμα έκανε ο πρωτοσυμβέθερος (αδελφός ή πρώτος ξάδελφος του γαμπρού)

και ένα μικρό παιδί. Η νύφη έπρεπε να τους αποδεχθεί και να φιλήσει τα χέρια και των δύο.

5.2.4. Τελετή του Γάμου

Ο γάμος ήταν θεσμός κοινωνικός πάνω στον οποίο στηρίζονταν η Ζαγορίσια οικογένεια. Θεωρούνταν ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στην πορεία της ζωής του ανθρώπου, γιατί καθόριζε τη μετέπειτα συζυγική ζωή της νέας οικογένειας. Τα έξοδα δεν τα λογάριαζαν «αρκεί ο γάμος ν' ακουστεί». Αυτά περίπου συνβάναν σ' όλους τους γάμους φτωχών και πλουσίων. Την ημέρα της τελετής του γάμου είχαμε το ξύρισμα, το αρμάτωμα του γαμπρού και το στολισμό της νύφης. Ευχή στη νύφη ήταν «Νύφη μου όπως βρήκες, όχι όπως ήξερες», έλεγαν οι Ζαγορίσιοι. Γνώριζαν ότι η οικογενειακή δημιουργία νταν με την προσαρμογή στη νέα ζωή, την κατανόηση και την αρμονική συμβίωση. Μόνο που αυτά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις και συνθήκες ζωής, τα χρόνια εκείνα τα ζητούσαν απολειστικά από τη γυναίκα. Τη μεγάλη ηρωίδα που θυσιάσε τα νιάτα της, για να κρατήσει το σπίτι της ανοιχτό γιατί ο άνδρας θα έλειπε στο καθιερωμένο μακρινό ταξίδι.

Ο γάμος γίνονταν Κυριακή στην εκκλησία του χωριού σύμφωνα με το τελετουργικό του Ορθόδοξου Χριστιανικού δόγματος. Μετά την τέλεση του γάμου στην εκκλησία ακολουθούσε χορός στο χοροστάσι.

5.2.5. Έθιμα της εβδομάδας μετά το γάμο

Η εβδομάδα που ακολουθούσε το γάμο περιελάμβανε τρία έθιμα: α) Το **γαμήλιο τραπέζι:** Την επομένη του γάμου στο σπίτι του γαμπρού δίνονταν γεύμα προς τιμή των συγγενών (του γαμπρού και της νύφης). Ο Λαμπριδής το γαμήλιο τραπέζι το **συσχετίζει** με τα λεγόμενα «Επαύλια» που υπήρχαν στους Αρχαίους Έλληνες.

β) Οι **Τρεις πρώτες νύχτες:** Μέχρι τον 17ο αιώνα το νυφικό δωμάτιο στρώνονταν ένα μόνο στρώμα καταγής στο πάτωμα. Η μάνα του γαμπρού οδηγούσε εκεί το γαμπρό και πλάγιαζε και αυτή δίπλα του. Ο γαμπρός προσποιούνταν τον κοιμισμένο, οπότε η μάνα του αποτραβιόταν αθόρυβα. Έξω από το δω-

μάτιο περίμενε η νύφη με τις «φυλάχτρες». Την ώρα που έβγαινε η μάνα του γαμπρού έμπαινε η νύφη. Από τις αρχές όμως του 18ου αιώνα και μέχρι περίπου το 1930 το έθιμο επικράτησε αυστηρότερο. Σ' ένα δωμάτιο πλάγιαζε ο γαμπρός μ' ένα αδελφό ή συγγενή (οπωσδήποτε παντρεμένοι) και στο άλλο πλάγιαζε η νύφη με τη συνφάδα ή συγγενή της παντρεμένη. Το φύλαγμα της νύφης συνεχίζονταν επί τρεις νύχτες. Στο διάστημα αυτό οι «φυλάχτρες» και οι «φυλαχτάδες» συμβούλευαν και κατατόπιζαν τον αντράγγιο σ' όλα, που αφορούσαν τις συζυγικές σχέσεις και υποχρεώσεις. Το 1940 το έθιμο αυτό καταργήθηκε οριστικά.

γ) **Πιστροφή:** Η εβδομάδα μετά το γάμο έκλεινε με τα λεγόμενα Πιστόφια - δηλ. επιστροφία (από την επιστροφή). Τα πιστόφια γίνονταν το Σάββατο ή την Κυριακή το βράδι, μια εβδομάδα μετά το γάμο. Οι γονείς της νύφης είχαν την ευκαιρία ν' ανταποδώσουν τις περιποιήσεις που δέχθηκαν στο σπίτι του γαμπρού και η νύφη ν' επιστρέψει για τελευταία φορά στο σπίτι της. Με τα πιστόφια έκλειναν οι εκδηλώσεις του γάμου. Ο Λαμπριδής συσχέτιζε τα Πιστόφια με τα «Απαύλια» στους Αρχαίους Έλληνες).

5.3. ΣΩΓΑΜΠΡΟΣ

Τα άρθρα 2 και 4 των Συνορυσίων του 1828 αναφέρονται στο σόγαμπρο. Στο άρθρο 2 «όταν μοναχοκόρη μετά το θάνατο του πατέρα της παντρευτεί και πάρει άνδρα μέσα στο σπίτι της, ο άνδρας αυτής αυτοδίκαια παίρνει την ιδιότητα του κληρονόμου γιου και επιβαρύνεται με όλες τις υποχρεώσεις του σπιτιού και σε περίπτωση που δεν έχει εξοφλήσει τα χρέη του, τότε πουλιέται και η ίδια η πορτίκα για την πληρωμή των χρεών», γεγονός δυσμενές για το σόγαμπρο. Στο άρθρο 4 «όταν πεθάνουν αμφότεροι οι γονείς και οι απόγονοι αυτών είναι μόνο κορίτσια, τα πάντα κληρονομεί ο σόγαμπρος, εκτός εάν με κανονική διαθήκη αφηθεί κάτι στις άλλες αδελφές».

Εκτός από τα άρθρα των Συνορυσίων στο Ζαγόρι συνηθίζονταν να υπάρχουν στα προικοσυμβόλαια, βεβαιώσεις του σόγαμπρου προς την πεθερά

«ότι θα τη σεβαστεί» και διαβεβαιώσεις «ότι δεν θα φύγει». Σε προικοσυμβόλαιο, που αφορά σόγαμπρο στις 18-12-1860 στο Κουκούλι Ζαγορίου, αναφέρεται βεβαίωση του σόγαμπρου:

«Εγώ δε ο Αλέξιος Δ. Νίτσου ο εκ μεσαίου Μαχαλά Βεΐτσης υπόσχομαι να συζήσω μετά της συζύγου μου και της πενθεράς μου ενταύθα εις το χωριόν Κουκούλιον χωρίς να μετοικίσω εις άλλο μέρος διατρέφων αυτάς κατά δύναμιν και υποσχόμενος μετά το θάνατον της πενθεράς μου να τελήσω τα συνθήκη μνημόσυνά της.

Προ βεβαίωση όθεν των ειρημένων συμφωνιών συνετάχθησαν δύο όμοια προικοσυμφωνία μετά αξιοπίστην μαρτυρών, ινα κρατή ανά εν έκαστον των συνυπογραφευμένων μερών». Το προικοσυμβόλαιο αυτό στο υστερόγραφο του έχει ρήτρα απαγορευτική, όσον αφορά την εκποίηση ή υποθήκευση της προίκας αν δεν τεκνοποιήσουν. Οι Ζαγορίσιοι σε περίπτωση που κινδύνευαν τα συμφέροντα του σόγαμπρου συνέτασσαν ειδικό έγγραφο με μάρτυρες. Παραθέτω ένα ειδικό έγγραφο που έγινε στις 2 Ιουλίου 1790 στο Κουκούλι Ζαγορίου.

«Έγγραφο που διασφαλίζει τα δαικαίωματά του Σόγαμπρου».

«Ιδού φανερώνω εγώ η Αναγνώσταινα η θυγατέρα του μακαρίτη Τόλη Διαμάντη, ότι επειδή και εδώσαμε την αδελφή μου Ελένη μόνιμο γυναικα εις τον Δημήτρη Γεωργίου Σβόλου και τον κνάνεμο τον ίδιο νοικοκύρη εις το τίποτες μάς όπως γράφει όνομα προς όνομα το προικοσύμφωνο σε κινήτα και ακινήτα, επειδή όμως η εξαδέλφη μου η Εξάνθη και η μητέρα της ζητούν το μεράδι τους το σπίτι το οποίο είχαν πουλήσει με ομολογία και μας έφεραν κομμάτι σύγχυσι σήμερα, εγώ η Ζωήτσα η Αναγνώσταινα (δηλ. του Αναγνώστη-σύζυγος της) δίδω τούτη την υπόσχεση στο γαμπρό μου Δημήτριο, εάν το σπίτι αυτό φεύγει από τα χέρια μου έχω να του δίνω 200 γρόσια και δίδω το παρόν έγγραφο στα χέρια του. Βεβαιώνω τα παραπάνω εγώ η Αναγνώσταινα να βάνω το χέρι μου». (Δακτυλικό αποτύπωμα στο έγγραφο και ακολουθούν οι υπογραφές των μαρτύρων).

(Συνεχίζεται)

«ΟΙ ΜΠΟΥΝΑΜΑΔΕΣ» του 1935

(Επιλογή από τις στήλες των «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΩΝ ΝΕΩΝ»)

Για να ξαναζωντανεύουν παλιές μνήμες από το Ζαγόρι μας και υλοποιώντας παλιά μας υπόσχεση, όπως είχαμε γράψει σε προηγούμενα τεύχη του περιοδικού μας, αναδημοσιεύουμε σήμερα ένα πολύ χαρακτηριστικό κείμενο με τον τίτλο «ΟΙ ΜΠΟΥΝΑΜΑΔΕΣ» του 1935 δημοσιευμένο στα «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ» τον αίσθησιν του Γάγκου Γκούζκουλα μπροστά σχεδόν από 60 χρόνια.

Αξίζει αλήθεια να το διαβάσουμε και να χαρούμε το ύφος του αλλά και το ήθος των παλιών Ζαγορίσιων. που με τα αδικα πειράγματά τους τέτοιες χρονιάδες μέρες, έδιναν στη ζωή τους ένα ξεχωριστό νόημα.

ΟΙ «ΜΠΟΥΝΑΜΑΔΕΣ» ΤΟΥ 1935

Εισ τον Ειρηνοδίκη Ζαγορίου κ. Λιναρδάτον. Την περίφημον δημοπρασίαν, τον κ. Κωστήν, τον κ. Ξ. Τσιγαράν και τον Βησσαρίωνα.

Εισ τον Αγροδόνον Ζαγορίου κ. Φαγκαλάκη. Τους καθυστερούμενους μηθούς των αγροφυλάκων, ένα «ΠΠΟΝ» δια τας περιδείας, τον Χρ. Τζαφλίνην και την, ευλογίαν του «Δημοκρατικού Αγώνος».

Εισ τον Δασονόμον Ζαγορίου κ. Γιαννακούλιαν. «Δεκα ιχθείς», τους ανδρακτόρους Σουλήν και Δημόλιαν και «ένα τάβλι με τον κατή».

Εισ τον Διοικητήν Χωρικής Ζαγορίου κ. Σιαπέρην. Ένα γλέντι στη Παγιάνα. Ένα «αστέραν» και... μόνιμον εγκατάστασιν εν Ζαγορίω.

Εισ τον συμβολαιογράφον Ζαγορίου κ. Κυρούση. Την προεδρείαν των δημοσ. υπαλλήλων Ζαγορίου, μίαν ξυροτινήν μηχανήν και το γλίκισμα που μας έταξε....

Εισ τον Προϊστάμενον Τ.Τ.Τ. κ. Παρλαπών. Ένα «οκαμούτσου» δέκα πέντε οκ «Παύτικτο τομμέντο» «καλώς ωρίσασε κ. «Γεά σου Ζαχαρία» και το δασκάλο».

Εισ τον Ειρηνό, γραμ. κ. Μπουνόν. Να σπουδάσει περισσότερα παιδιά 365 ζεύγη κοτόπουλα, τον Γιαννάκη Φιλίδη και την ευλογίαν του Σεβασμιωτάτου.

Εισ τον αστυνόμον κ. Γλακωσάκη. Τον Αριστοτέλην Μάνον, το Νομοσχέδιον του κ. Χλωρού, 800 γραμ. δυναμισμόν... και τον κ. Νατσολιδήν...

Εισ τους «δασκάλους» Καπεσόβου: την 11ην Φεβρουαρίου π.ε., τον Ειρηνοδίκη με το γραμματικό του και καινούργιες εκλογές.

Εισ τον κ. Θεοδοσόπουλον. Μόνιμον προεδρείαν, τους κ.κ. Αθαν. Οικονομίδην και Ι. Σουλλήν και ένα «ασανιέρ».

Εισ τον κ. Ν. Χατζηβασιλείου. Ένα καμινέτο, το εργοστάσιον καφρέδων του κ. Λουμνιά, το καπνεργοστάσιον του κ. Ράδου, «καλώς» «μάς υπόστηρίξε» και το «Γεωργούλα».

Εισ τον κ. Γ. Σέρβον. «Ότι έκαναν οι φίλοι του», μίαν τηλεφωνικήν συνδιάλεξιν με το ωραίο Δίκοροφ και μίαν πορείαν υπό βροχήν από Μονοδενδρίου-Κήπους.

Εισ τον κ. Κ. Δεβέρην. Ένα ταξίδι στην Αμερική και να γυρίσει γεμάτος «Φύλλα και μίλα».

Εισ τον κ. Ντιβαντζήν. Μία «πλάνη», ένα «πρίον», ένα «σκεπάρι» όλη τη γειτονιά από το σπίτι του και επάνω... και «πολύ μανούλα πλάκωσες»...

Εισ τον Πρόεδρον του κυνηγετικού Συλλόγου Ζαγορίου κ. Κων. Γεννάδιον. Την ευγνωμοσύνη όλων των κυνηγών και τον κ. Θωμάν Ζιάγκαν.

Εισ τον Ταμίαν του Κυνηγετικού Συλλόγου κ. Π. Τσιπτήν. «Ότι λέει ο κόσμος...» την κομψότητα και «τοιντίτικο παλτό».

Εισ τον κ. Θωμάν Ζιάγκαν. Τα φρούτια του Αλή Πασά, τον Θεμιστοκλήν Πασχάλην και την συνεδρίασιν του Ειρηνοδικείου της 22ας π.μ.

Εισ τον κ. Γ. Κοκομελίδην. Ένα ξύρισμα εις το κομψόν «Ολμπάτι», τον Ορέστη, τες κότες του «δασκάλου» και την προεδρίαν της Κοινότητος.

Εισ τον κ. Αλι Σωτηρόπουλον. «Κάτσε εσύ Παλαιστοκιδέ...» και να μας καλέση και ημάς...

Εισ τον κ. Ασην Θεοχάρους. Την «κρανιά» του κ. Αλ. Μάνθου, τον κ. Κ. Δεβέρην και μίαν «λενήν» μπλούζαν.

Εισ τον Χρ. Γεωργιάδην. 400 «κρινιά» ευρωπαϊκά, 60 είδη «ορνιθών» και το ζυμωτή του.

Εισ τον κ. Γούλαν Γκρουδίνην. Νέες Κοινοτικές εκλογές και τον «ανεψιό».

Εισ τον κ. Αθαν. Οικονομίδην. Βουλευτικήν έδραν.

Εισ τον κ. Λάζ. Κοντογιάννην. Αεροπλάνο δια τας τακτικάς μεταβάσεις του εις Δίκοροφον.

Εισ τον κ. Ι. Σταυρίδη. Την Θεάν του κυνηγιού και ένα «Σα...».

Εισ τον κ. Χρ. Καρακατσούλην. Το νεκροταφείον Μονοδενδρίου, τον Γιάννην... με το περιστόροφον, την αγάπην των φορολογουμένων Ζαγορίσιων και την εβραϊκή συνοικίαν.

Εισ τον κ. Ορέστην Χατζηβασιλείου. Ένα «κοτρώνη», τον κ. Ι. Τσιγαράν, την ροδίτην «ΣΠΕΣ» και το δίστιο: «Ημείς κι αν εμάλωσαμε, πάλιν θ' αγαπηθούμε» Πιερ.

Εισ τον κ. Βησσαρίωνα Κασσιόλαν. Τον πρώτο αριθμό του λαχείου, μίαν ζώνην κοιλίας, ένα στήρημα για το σίδηρο και το Λάξη ζωγραφιστό.

Εισ τον Δημ. Καλλιδήν. Ένα μάτσο «καρότα» εν αρχιστρί και τη «δασκάλα».

Εισ τον κ. Ανδρέαν Καρατζιάν. Χιήμα... βοήθεια, τον βουλευτήν κ. Κιανιάν και την βελτιωμένη έκδοσιν του διδακτικού βιβλίου «τα πατσάρια».

Εισ τους κ.κ. Μπίλιον, Μ. Δελγιάννην και λοιπούς Σουδεντίτας. Τας εντάς και ευλογίας του Σεβασμιωτάτου κατά την τελευταίαν του επίσκεψιν...

Εισ τον κ. Μ. Δουβλίη. Τα δεν δρα του φτωχού και 40.000 δρχ.

Εισ τον κ. Σεν. Παπαδόπουλον. Προϊστάμενον Τ. Ασπαργέλον και τους κ.κ. Σεν. Σιάκαν, Τσιόλον Δάλλαν, Μιλτιάδην Γκοδίην κλπ ανά μίαν φιάλην... μεταλλικού υδάτος.

Εισ τον κ. Απόστολον Λιώτον. Την Ακτοπολίαν της Ελλάδος.

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρειάζεται».

Εισ τον κ. Τάκην Παπαποστόλου. Την «Δροσίαν» γιατί σκάσαμε.

Εισ τον Σταθμάκην Ασπαργέλαν. Τον κ. Γρ. Βαρτζώκαν.

Εισ τον κ. Θ. Καραγιάννην. Τα «Ολύμπια».

Εισ τον κ. Στέφ. Παπαγεωργίου. «Εκείνο που χρει

Α' Οι καταστροφές κι ωμότητες των Τούρκων στο Ζαγόρι στον πόλεμο του 1912-13

Κατά το τετράμηνο διάστημα —από τέλη Οκτωβρίου του 1912 ως τις 12-2-1913— στα Ζαγοροχώρια έπαθαν πρωτοφανείς καταστροφές κι οι κάτοικοι των υπόμειναν ανήκουστες ωμότητες εκ μέρους των Τούρκων. Οι αρπαγές, οι λεηλασίες κι οι εμπρησμοί μεμονωμένων σπιτιών ή ολόκληρων χωριών δίνουν μια γενική εικόνα των κατωτρόφων, ενώ οι φυλακίσεις, οι βασανισμοί, οι σφαγές κι οι ατιμώσεις γυναικών δίνουν μια γενική εικόνα των ωμότητων. Αφορμή του χαλασμού του Ζαγορίου ήταν η εμφάνιση κι η δράση ανταρτικών σωμάτων στην περιοχή του και η ηθική, υλική κι εμπρακτική συμπαράσταση των Ζαγοριών σ' αυτά. Δύο ήταν οι κακοί δαίμονες του Ζαγορίου, ο Σαδίκ μπέης, μουλιαζήμης της Χωροφυλακής, που διαφέντευε το κεντρικό και δυτικό Ζαγόρι και ο Μπεκίρ αγάς, υπολ'γός του τουρκικού στρατού, που δρούσε στο ανατολικό Ζαγόρι. Αυτοί οι δυο ήταν οι αρχιτέκτονες του αφανισμού των Ζαγοροχωριών κι εκτελεστές τ' άταχτα στήλη των Τουρκαλβανών και των Ρουμανόβλαχων, που οδηγούσαν μαζί τους. Ο Κώστας Π. Λαζαρίδης στην εφημερίδα «Το Ζαγόρι μας» στο φύλλο 59 Φεβρουάριος 1983, με τον τίτλο «ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ» γράφει σχετικά:

«Σύμφωνα με στοιχεία, που συγκέντρωσα κατά τα πολλά χρόνια της παραμονής μου στο Ζαγόρι, από τις αρχές του Νοέμβρη 1912 ως τις 20 Φεβρουάριου 1913, το Ζαγόρι έπαθε τις εξής συμφορές: Σκοτώθηκαν γύρω στα 60 άτομα από τον άμαχο πληθυσμό του Ζαγορίου. Κάψαν από τους Τούρκους γύρω στα 350 σπίτια, σε διάφορα χωριά. Ληλατήθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό περίπου 931

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ 1912-13

Μενελάου Κικοπούλου

(Αναδημοσίευση από το βιβλίο του «ΕΛΛΑΦΟΤΟΠΟΣ», Γιάννινα 1991)

σπίτια. Καταστράφηκαν 5.700 γιδόπροβατα, 340 γαλαδικά και χάθηκαν περίπου 400 φορτηγά ζώα».

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί εδώ σαν επίλογος της τραγωδίας του Ζαγορίου πως, μετά την πυρπόληση των χωριών του ανατολικού Ζαγορίου, πάνω από 2000 Ζαγοριότοι, το πλείστον γυναικόπαιδα, κατέφυγαν σαν πρόσφυγες, ύστερα από μύριες κακουχίες μέσα στο βαρύ χειμώνα της χρονιάς εκείνης, στην ελεύθερη Θεσσαλία στις πόλεις Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Λάρισα και Βόλο, όπου η ελληνική κυβέρνηση ανέλαβε τη συντήρησή τους, μετά από παράσταση εγκρίτων Ηπειρωτών στον πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο, αλλά κι οι εκεί Ηπειρωτικές αδελφότητες επιδρανούσαν πολλές περιποιήσεις στους πυροπαθείς συμπατριώτες τους.

Η εφημερίδα «Πατρίς» στο φύλλο της 17-11-1912 γράφει:

«Πατρίς 17-11-1912

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Καλαμπάκα 16 Νοεμβρίου

Τα χωριά Άνω και Κάτω Σουδενά του Ζαγορίου ευρίσκονται αποκλεισμένα υπό των Τούρκων. Οι πρόσφυγες Ζαγοριότοι απεστάλησαν εις Τρίκαλα, Λάρισα και Βόλον.

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ο πρόεδρος της κυβερνήσεως κ. Βενιζέλος εις επιτροπήν εγκρίτων Ηπειρωτών, παρουσιασθείσαν χθές εις αυτόν, υποσχέθη ότι η Κυβέρνησις αναλαμβάνει την διατροφήν των δισχιλίων προσφύγων εκ Ζαγορίου. Πιστεύεται ότι και όλοι οι απανταχού Ηπει-

ρώται θα έλθουν γενναίοι αρωγοί εις τους ατυχείς συμπατριώτες των».

Β' Ο Μπεκίρ αγάς με τους βασιβουζούκους του έρχεται να κάψει το Τσερβάρι

Στα τέλη του Νοέμβρη του 1912, μια αποφράδα μέρα, αντίλαλησε ο Τσερβαρόδολακος το σάλπιγμα τουρκικής πολεμικής σάλπιγγας και σύγκαιρα ξεμύτισε στο λαϊκό της Αρσβνάς το τουρκικό ασκέρι. Ήταν ο διαβόητος Μπεκίρ αγάς, υπολ'γός του τουρκικού στρατού, με τους βασιβουζούκους* του. Μια αγωνιώδης κραυγή Τούρκοι-Τούρκοι περπάτησε τα σοκάκια του χωριού για να φέρη στους χωριανούς το τρομερό μακάτο*. Οι Τσερβαριώτες αλαφίστηκαν. Οι στερνοί αυτοί καιροί ήταν δύσκολοι, γιατί οι Τούρκοι όσο συνειδητοποιούσαν το χάσιμο της κυριαρχίας τους στην Ήπειρο, τόσο εξαγριωνόνταν. Οι παπάδες, οι πρόκριτοι κι οι αρχοντάδες του χωριού, αφού ντύθηκαν τα καλά τους ρούχα, ανηφόρισαν στο Περα-Πηγάδι, όπου στο μεταξύ ράδιζε το τουρκικό ασκέρι, για να προϋπαντήσουν τους Τούρκους.

Η συνάντηση ήταν τρομερή, αλλά είχε απροσδόκητη εξέλιξη. Από τη μια μεριά οι Τούρκοι αγριωποί και μουντρούμενοι με ζωγραφισμένες έκδηλα στα πρόσωπά τους τις εχθρικές διαθέσεις για το χωριό και τους χωριανούς, από την άλλη μεριά οι χωριανοί διατακτικοί και φοβισμένοι κατάλαβαν από την πρώτη στιγμή πως οι Τούρκοι δεν είχαν έρθει για το καλό στο χωριό τους. Την κρίσιμη αυτή στιγμή ένας άντρας, ο Προκόπιος Αλ. Τότσας, προχώρησε μπροστά από το μάζωμα των χωριανών κι απευθυνόμενος στον τουρκο επικεφαλής αξιωματικό, που κάλυπτε πάνω σ' ένα περήφανο άτι, του είπε: «Μπεκίρ εφέντη καλωσόρισε στο χωριό μας».

Ο Μπεκίρ, που ήξερε τα ελληνικά, απάντησε: «Προκόπη μου εσύ!» και σύγκαιρα ο Τούρκος κι ο Ρωμιός βρέθηκαν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου. Αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν ώρα πολλή σαν παλιοί γνώριμοι και φίλοι που ήταν από τη Βράνια της Σεβίας μπροστά στα εκπληκτικά μάτια Τούρκων και Ρωμιών. Τη σκηνή παρακολουθούσαν από παράμερα και τα λιανόπαιδα του χωριού.

Με μιας η εχθρική κι εκρηκτική ατμόσφαιρα εκτονώθηκε. Τα πρόσωπα των Τούρκων μαλάκωσαν και φαιδρυναν κι η καρδιά των χωριανών μου πήγε στον τόπο της.

Στο κατόπι το τουρκικό ασκέρι με τους χωριανούς ράδιζε στο μεσοχώρι, όπου στο αμύλ'κό της κοινότητας προσφέρθηκαν στους Τούρκους φιλέματα, καφέδες και ρακιά και δόθηκαν αμοιβαίες εξηγήσεις και διαβεβαιώσεις. Ο Μπεκίρ αγάς αποκάλυψε στους προερχόντες του χωριού πως αποστολή του ήταν να κάψει το χωριό, γιατί υπήρχαν πληροφορίες —βλέπετε οι Τούρκοι είχαν ακριβείς πληροφορίες από πληρωμένους πληροφοριοδότες— πως στο Τσερβάρι δρούσε ομάδα του Ηπειρωτικού κομιτάτου πως κάμποσοι Τσερβαριώτες είχαν καταταγεί σ' ανταρτικά σώματα και πως οι χωριανοί συνέδραμαν τα ανταρτικά τμήματα που δρούσαν στο Ζαγόρι ενάντια στους Τούρκους, μάλιστα σκόπευε μετά την πυρπόλησή του ν' αφεθούν οι βασιβουζούκοι να κάνουν τα πάνδεινα στους κατοίκους. Η μουχταροδημογεροντία διαβεβαίωσε τον Μπεκίρ αγά πως καμιά απί τις πληροφορίες του δεν ήταν αληθινή και πως οι κάτοικοι του χωριού ήταν φιλήσυχτοι και πιστοί υπήκοοι του Σουλτάνου.

Οι Τούρκοι διανυκτέρευαν στο χωριό. Οι στρατιώτες διαμορράστηκαν από τον τότε μουχτάμ του χωριού Αριστοφάνη Αν. Προμικήρη και φιλοξενήθηκαν σ' σπίτια των χωριανών. Ο Μπεκίρ του αγάς με το επιτελείο του κατέλυσε στο αρχοντικό του Προκόπιου Αλ. Τότσας, όπου οι ξανταμάδες όλη τη νύχτα περιπολούσαν ολόγυρα για την ασφάλειά του. Εκεί το βράδυ, στη διάρκεια ενός λουκουλλείου δείπνου με αρτυπητό, αδρύ κρασί και σαν επιδόρπια πίτες — ιδιαίτερη γαστρονομική προτίμηση των Τούρκων — που αποβράδεις οι Τότσκοποι έλασαν ασκονομπωθήκαν για να πιάσουν και να ψήσουν στη γάστρα. Ο Μπεκίρ διαβεβαίωσε τον παλιό του φίλο πως εφόσον αυτός διαφέντευε το Ζαγόρι, το Τσερβάρι δεν είχε να φοβηθεί τίποτε. Το πρωί ο Μπεκίρ με το ασκέρι του αναχώρησε από το χωριό μου, για να επιστρέψει στο στρατηγείο του. Έτσι χάρις στον Προκόπιο Αλ. Τότσας το Τσερβάρι γλίτωσε από την πυρπόληση και τον αφανισμό των κατοίκων του.

1. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή επικεφαλής των Τούρκων ήταν ο Σαδίκ μπέης, μουλιαζήμης της Χωροκής.

ΤΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΤΙΜΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΕΝΟΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Στις 28 του Γενάρη στην αίθουσα εκδηλώσεων του Κολλεγίου Αθηνών στην Κάντζα Αττικής, οργανώθηκε από τους εκπαιδευτικούς και μαθητές του Κολλεγίου μια σεμνή εκδήλωση για να τιμηθεί η μνήμη του

ΚΟΛΛΕΓΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

«Τιμώντας το Δάσκαλο»

Στη μνήμη του Γιώργου Στύλου

Γιώργου Στύλου, που η προσφορά του σαν δάσκαλος επί σειρά ετών, σημάδεψε ανεξίτηλα το πέρασμά του στο Σχολείο αυτό.

Ο συμπατριώτης μας Άγγελος Κίτσος με πολύ συγκινητικά λόγια έκανε αναφορά στη μνήμη του φίλου και συγχωριανού του Γιώργου Στύλου και οικιαγράφησε το έργο του από τη μακρόχρονη ηθική στην παιδεία.

Ένα έργο μεγάλο και ανθρώπινο, που μόνο καταξιωμένος δάσκαλος το επιτυγχάνουν.

«Οι εκατοντάδες μαθητές του Γιώργου Στύλου», ανέφερε στην ομιλία του ο Άγγελος Κίτσος «συνέθεσαν εν ζωή και μετά το θάνατό του,

το καλύτερο Δοξαστικό του και είναι βέβαιο ότι θα θυμούνται παντοεινά την έντονη προσωπικότητα και την ευγενική του μορφή».

Στην εκδήλωση συμμετείχε και ο Γρηγόρης Καψάλης, που έκανε τις καρδιές να ραγίσουν όταν έπαιξε με το κλαρίνο του μερικά μοιρολόγια. Το Ζαγόρι πάντα θα θυμάται τις μορφές εκείνες σαν τον Γιώργο Στύλου, που τόσο το τίμησαν με τη ζωή τους, το έργο τους και την αγάπη τους.

Μαζί με τους φίλους του, τους συναδέλφους του Κολλεγίου Αθηνών, τους μαθητές του και συμπατριώτες του, τιμούμε εσάει τη μνήμη του.

Το «Ζ» μας

Ο Γρηγόρης Καψάλης θυμάται το Γιώργο Στύλο.

«Θεωρώ μεγάλη μου τιμή που βρισκόμαι απέναντί σ' αυτή την σεμνή τελετή. Γι' αυτό οφείλω να ευχαριστήσω τον φίλο μου κ. Στέφανο Βασιλειάδη και όλους όσους συνέβαλαν να έλθω από τα Γιάννινα να τιμήσω με την παρουσία μου την μνήμη ενός αγαπητού φίλου, ενός πατριώτη που τον αγαπούσα και με αγαπούσε. Αγαπούσε την δημοτική παράδοση, τα τραγούδια, και την μουσική του τόπου μας. Χωρίς να θέλω να σας κουράσω θ' αναφερθώ πολύ σύντομα σε κάποιες όμορφες στιγμές, που ζήσαμε με τον μακαρίτη για τελευταία φορά στο πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής στο Μονοδένδρι, όπου είχα κάμποσα χρόνια να πάω. Με θαυμασμό αντίκρισα ένα μεσοχώρι ωραίο, κατάμεστο με τραπέζια κάτω από ένα σκιερό πλάτανο και γεμάτο κόσμο χωριανούς και ξένους. Στο κέντρο ήταν και η θέση για τους οργανοπαίχτες με καρέκλες γύρω γύρω και στη μέση το τραπέζι. Όταν μας είδε μας δέχτηκε με χαρά ο μακαρίτης ο Γιώργος καθώς και οι άλλοι χωριανοί. Είπαμε τη συνηθισμένη ευχή «Χρόνια

Πολλά» και αφού ετοιμάσαμε τα όργανά μας άρχισε το πανηγύρι όλο κέφι. Ο μακαρίτης ο Γιώργος ήτανε κομψήτορας, όπως συνηθίζεται σε κάθε πανηγύρι στο Ζαγόρι, κρατούσε σειρά στους χορούς και στα τραγούδια. Και δεν άφησε το ξεφάντωμα, τρεις δίπλες ο χορός στο μεσοχώρι γέροι, νέοι, γυναίκες, κοπέλες, μικρά παιδιά.

Ο μακαρίτης κρατούσε υποδειγματικά τη σειρά του χορού επέτρεπε όμως και μικρά παιδιά να χορεύουν ανάμεσα στους μεγάλους παρά τις διαμαρτυρίες μερικιών. Ερχότανε κάποιον κάποιον και μου έλεγε κρυφά στο αυτί. Γρηγόρη αυτά τα παιδιά πρέπει να χορεύουν, να μάθουν τους χορούς μας τα τραγούδια μας για να μείνουν συνεχιστές της παράδοσής μας να αγαθήσουν το χωριό και το πανηγύρι. Να έρχονται το καλοκαίρι έστω για λίγο να ξεναβούν τις παλιές και τους φίλους τους να πάρουν καθαρό αέρα αλλά χορεύοντας στο πανηγύρι μαθαίνουν και τους χορούς μας για να μην μας τα προσελκύσουν οι πόλεις με τις Disco και τα Club. Πόσο αγάπη είχε στα παιδιά σαν δάσκαλος; Και πόσο ζήλο για την διατήρηση και την διάσωση της ανεξάντλητης Ζαγοριάσιας Παράδοσης. Ο μακαρίτης ο Γιώργος ο Στύλος;

Τα χαράματα αφού καταλόγιασε ο χορός και δεν ήταν άλλος να χορεύει, μια παρέα γλεντζέδων ήθελε και κάθισε γύρω από τα όργανα. Πρώτος ο Γιώργος. Το κέφι ήταν μεγάλο οι μεζέδες το κρασί και το τσίπουρο έπαιρναν και έδιναν καθώς και οι αλευρόπτες που συνηθίζεται να φτιάχνουν οι γυναίκες εκείνη την ώρα στη γάστρα. Αρχίσαμε τα τραγούδια τα πρώτα «της τάβλας».

Γλυκοχαράζοντα τα βουνά και οι ομορφιές κοιμούνται.

Σήμερασε μαγκούφα αυγή να δώ με ποιόν κοίτασαι

Έπινα περδικομάτα μου και ήρθα στο μαγαλά σου.

Αιωνία η μνήμη σου.

Γρηγόρης Καψάλης

Ο ήλιος άρχισε να ανατέλλει από τα Καπεσοβίτικα και ανάμεσα από την Χαράδρα του Βίκου οι πρώτες ακτίνες του φωτίσαν τα φύλλα του ψηλού γέρου πλάτανου. Τότε ο μακαρίτης πήρε το μικρόφωνο και είπε τα εξής. «Αγαπητή μου παρέα πρέπει εδώ κάπου να τελειώσουμε για να ξεκουραστούν και τα όργανα και εμείς, αλλά προτού χαιρετηθούμε να πούμε ένα τελευταίο τραγούδι».

Τώρα στα ξεχωριστά ελάτε να φιληθούμε

γιατί έχουμε ζωή και θάνατο

ποιος ξέρ' αν θα ξαναταμωθούμε

Τελειώνοντας φιληθήκαμε όλοι με τον μακαρίτη, χαιρετηθήκαμε και από τότε δεν τον ξεναείδα. Ήταν πράγματι το τελευταίο τραγούδι γι' αυτόν. Μετά από μερικούς μήνες έμαθα πως χάθηκε για πάντα. Φίλε μου Γιώργο νοερά με τη σκέψη μου φέτος στο πανηγύρι σε έφερα μπροστά μου νόμιζα θα σε δω κάπου. Κάπου γύρω στα πεζούλια κάτω από τον πλάτανο ή σε κάποιο γκαλντερύμι του χωριού. Όμως μάταια. Τί κρίμα που μας έφυγες τόσο νωρίς Γιώργε φίλε μου ποτέ δε θα σε ξεχάσω, θα σε θυμάμαι πάντα.

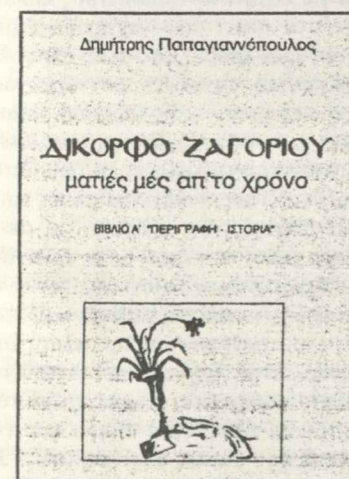
Αιωνία η μνήμη σου.

Γρηγόρης Καψάλης

Στις 31 Μαρτίου 1994 ο Γρηγόρης Καψάλης θα συμμετάσχει σε εκδήλωση που οργανώνει το Υπουργείο Πολιτισμού στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Πρόκειται για μια ξεχωριστή διάκριση για τον συμπατριώτη μας καλλιτέχνη, αφού έφτασε να συγκαταλέγεται ανάμεσα στα τέσσερα πρώτα «κλαρίνα» της Ελλάδας.

Ένα βιβλίο για το Δίκωρφο

δα και θα υπάρξει κατάλογος συνδρομητών φυσικά, στο βιβλίο. Ελπίζουμε όσοι θέλετε και μπορείτε, να συνδράμετε αυτήν την προσπάθεια.

Νεκρολογία

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σ. ΔΟΥΒΑΛΗΣ

Υστερα από σύντομη αρρώστια πέθανε νεώτατος το Γενάρη που μας πέρασε ο αγαπητός μας Στέφος Δούβαλης. Καλοσυνάτος και χαμογελαστός, μας άνοιγε την καρδιά μόλις μπαίναμε στο απέραντο τυπογραφείο και τον αντικρύζαμε πρώτο μπροστά στη μεγάλη μηχανή, όπου τύπωνε με φροντίδα κι επιμέλεια το περιοδικό μας. Εκεί όρθιος, με υπόμνηση τους ήχους της μηχανής, κοινοβεντάσαμε για διάφορα θέματα της επικαιρότητας. Συζητούσαμε για τις εκδόσεις του τυπογραφείου και μιλούσαμε τεχνικά θέματα. Μας ξάφνιασε ιδιαίτερα η αρρώστια του και μας λυπήσε βαθιά ο θάνατός του. Το τυπογραφείο έχασε έναν πολύτιμο τεχνίτη κι εμείς έναν αγαπητό συνεργάτη. Χώριζε με προσοχή τις σελίδες και δίπλωνε όμορφα το περιοδικό μας. Με απέραντη θλίψη ένα βροχερό απόγευμα τον αποχαιρέτησα στη Παναγιά της Περιβλεπτού. Εμφράξαμε τα θεμέλια μας συλλυπητήρια στους γονείς του, στη χήρα του, στα παιδιά του, στα αδέρφια του κι ιδιαίτερα στον αδελφό του Γεράσιμο και τον συνεργάτη του Ελευθέριο Αποστόλου, που για δεκαπέντε χρόνια τιπώνουν το περιοδικό μας και με αγάπη κι επιμέλεια προσπαθούν να το βελτιώσουν.

«Το Ζαγόρι μας»

«ΟΙ ΜΠΟΥΝΑΜΑΛΕΣ» του 1935

Συνέχεια από την 9η σελ.

ανθισμένους, την παρακολούθησαν της υγιεινής του Δ' του και την εισπράξιν όλων των καθυστατημένων ενταλμάτων. — Είς τον κ. Β. Μετομάρτην Το «Σαμπά» με το γύρισμα...

— Στον κ. Βασ. Ντισόπουλον Τον κ. Ι. Τσιγαράν, τον κ. Γρηγόριον Γκρουϊντίν, ένα λαγό μέσα στο «ζαλίκι» και τον Χι...ντερον...

— Στον κ. Διομ. Σταυρίδην 69 οκάδες μέλη 10 τενεκέδες, χαλβά, και ένα αλεξίπτωτο δια την εκ του Βραδέτου επιστροφήν του.

— Είς τον κ. Μιχ. Θεοδώρου Μίαν άδειαν γάμου δια τον Φίλιππον... και ολιγοτέρας επισκέψεις προ και μετά την παραλαβήν της αλληλογραφίας...

— Είς τον νεαρόν Γεώργιον Μακούνην Μονιμοποίησιν, ένα ημίψηλον μίαν ρεδιγκόταν, εν ζεύγος υποδήματα, 606 «μοντέρνες» και εξάμηνον φοιτήριον εις το χοροδιδασκαλείον Μπεκάρη, Μπακρού και

Σία μετά του Κων/νου του Μαλάμου και της Νάκενος...

— Στον κ. Φάνην Οικονομίδην Το «Γούλα», τον «χορόν του Ηοαία» μετά 19ετούς ωραιότητος και δια πολλών ποικιλιών και παντοειδών προτεργμάτων κεκοσμημένης και πετροκοιμημένης, σαν (τον ήλιο) δίδοις μίαν βαλίτσαν μεταξύ Τσούκας Κατην και Καπεσούρου και μπλόκιο χαμομήλι για να κοιμάται με όνειρα γλυκά και σκανδαλίστα...

— Είς τους σεβαστούς συνεργάτες μας και επίλεκτους υπερπατριώτας αε. κ.κ. Ιωάννην Κ. Δακόπουλον, Βασ. Κόνιαρη και Ιωάννην Σεμτέλον Μικροβιότητα, επιμονήν και Ηρόαλειον δυνάμιν προς τελικήν επιβράβειυσιν των αγώνων επ' αγαθόν των Κοινοτήτων των και του Ζαγορίου ως συνόλου.

Α.φ.ρ.δ.ς

Σημ. Οι Μπουναμάδες μας περιορίζονται αποκλειστικώς και μόνον εις τους εν Ζαγορίω διαμένοντας.

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ ΕΛΑΦΟΤΟΠΙΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στις 29-1-94 το απόγευμα, στο Πνευματικό Κέντρο του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων στα Γιάννινα, μαζεύτηκαν δεκάδες Τσερβαριώτες για να κόψουν την πίτα τους και για να εκλέξουν νέο Δ.Σ. στον «ΣΥΛΛΟΓΟ ΕΛΑΦΟΤΟΠΙΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ». Κόβοντας την πίτα ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γιώργος Ζινδριλής απηύθυνε ευχές στα μέλη και σ' όλους τους χωριανούς και παρόληλη εξέθεσε τα πεπραγμένα του απερχόμενου Δ.Σ. Τόνισε ιδιαίτερα την συνεργασία των μαζικών φορέων του χωριού, δηλαδή της εκκλησίας, της κοινότητας, των συλλόγων και των αποδήμων, η οποία πράγματι τα προηγούμενα χρόνια ήταν αποδοτική και δημιουργική για το Τσερβάρι. Μετά την βασιλόπιτα μοιράστηκαν λαχανόπιτες, ριζόπιτες, κρεατόπιτες, κοτόπιτες κι άλλοι μεζέδες που έφε-

ραν οι Τσερβαριώτες νοικοκυρές. Οι άντρες κατανάλωσαν τσίπουρο και κρασί και ο άμαχος πληθυσμός αναψυκτικά. Το φλουρί της πίτας βρήκε ο Κωστής Αλκ. Ντιναλέξης και κέρδισε έτσι χίλιες δραχμές. Από τις εκλογές βγήκε νέο Δ.Σ. και Ε.Ε., που αργότερα συγκροτήθηκαν σε σώμα ως εξής:

Διοικητικό Συμβούλιο:

Ζινδριλής Γεώργιος, Πρόεδρος
Παπαδημητρίου Βασίλ, Αντιπρόεδρος
Δόσης Μιλτιάδης, Γραμματέας
Ντιναλέξης Αλέξιος, Ταμίας
Τόμος Δημήτριος, Έφορος
Καψάλης Νικόλαος, Μέλος
Γκογιάννης Ιωσήφ, Μέλος

Εξελεγκτική Επιτροπή:

Κικόπουλος Μενέλαος, Πρόεδρος
Ντιναλέξης Αλκιβιάδης, Μέλος
Καραϊσάκος Κων/νος, Μέλος

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Αθήνα 15-1-1994

Προς την Ιστορική και Λαογραφική
Εταιρεία Ζαγοριού

Αγαπητοί φίλοι

Λάβαμε την από 30-12-1993 επιστολή σας και σας ευχαριστούμε για όλα καλά λόγια γράφετε για την Ένωσή μας, καθώς και για τη φιλοξενία σας στην αγαπητή μας εφημερίδα, στο «Ζαγόρι μας».

Για όσους αγαπούμε το Ζαγόρι την ιδιαίτερή μας πατρίδα, πιστεύουμε ότι ο σκοπός και οι επιδιώξεις για την επιτυχία του πράττει να είναι κοινή προσπάθεια όλων μας. Σκοπός μας πρέπει να είναι η διατήρηση της ζωής, της φυσικής ομορφιάς, της ιστορίας και της παράδοσης του τόπου μας. Η προσφορά η δική σας είναι ανεκτίμητη! Χαρακτηριστικό δείγμα το εν λόγω άγαλμα. Είναι

ένας ελάχιστος φόρος τιμής στους αγώνες της ηρωικής Ζαγορίας γυναίκας της ένδοξης αυτής περιόδου της ιστορίας μας, που δοξάστηκε ιδιαίτερα η πατρίδα μας. Καθόλου μικρή δεν ήταν και η προσφορά της «Τσερβαριώτισσας» γυναίκας που βρέθηκε πιο κοντά στην πρώτη γραμμή, (Γκραμπάλα, Ασόντισια, Καλπάκη ήταν περιοχές του χωριού μας).

Με το πνεύμα της αναγνώρισης του σπουδαίου έργου σας, το Δ.Σ. της Εννώσεώς μας είδε το αίτημά σας και ενέκρινε για την ενίσχυσή σας το ποσό των 50.000 δραχμών. Παράκληση για την αποστολή της απόδειξης εισπραχθείς του παραπάνω ποσού, για την ταμειακή μας τακτοποίηση. (Ιωάννη Τζόκα, Αδμήτου 46 Αθήνα, 10446). Το ποσό ταχυδρομήθηκε στον κ. Απστόλο Ντιναλέξη που ορίζουμε τη διεύθυνσή του.

Με εκτίμηση
Ο Πρόεδρος της Εννώσεως
Αριστόβουλος Χρόνης

ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Αγαπητές συμπατριώτισσες και συμπατριώτες,
Όπως γνωρίζετε, ύστερα από μεγάλη προσπάθεια, στήθηκε στον τύμβο του ορειχάλκινου αγάλματος της Ζαγορίας Γυναίκας.

Πρόκειται για ένα μνημειώδες έργο, που τιμά ανάλογα την μεγάλη προσφορά της Ζαγορίας Γυναίκας, τόσο κατά τον πόλεμο του '40, όσο και γενικότερα στην όλη κοινωνική, πολιτιστική και ιστορική διαδρομή του Ζαγοριού μας.

Το κόστος του μνημείου έφθασε μέχρι σήμερα συνολικά στα 20 εκατ., από τα οποία εξοφλήθηκαν ήδη τα 15 εκατ., χάρη στη γενναιοδωρία κυριών των Ζαγορισίων. Για την αποπληρωμή των υπολοίπων 5 εκατ. απευθύνουμε έκκληση σε όλους σας για μια έκτακτη συνεισφορά, ανάλογη των δυνατοτήτων καθενός, έτσι ώστε να φανούμε συνεπείς στις υποχρεώσεις που αναλάβαμε και για να ολοκληρώσουμε τις εργασίες που απαιτούνται, ώστε σύντομα να εγκαταστήσουμε το έργο και να κάνουμε τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος.

Αναμένουμε, βέβαια για την πατριωτική σας ευαισθησία και την ανάλογη ανταπόκριση.

Με προσωπικούς χαιρετισμούς
Το Δ.Σ. της Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Ο Νομάρχης κ. Αχ. Κολιούσης οργάνωσε το περασμένο διήμερο σε κεφαλοχώρια του Νομού συγκεντρώσεις των Κοινοταρχών της κάθε περιοχής με σκοπό την ενημέωση και την ανταλλαγή γνώμων για τον κυοφορούμενο θεσμό του β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, και την πληροφόρησή του στα καίρια προβλήματα του τόπου. Μια τέτοια συγκέντρωση έγινε και στο Τσεπέλοβο στις 25 του περασμένου Γενάρη. Σ' αυτή πήραν μέρος οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων του Κεντρικού και Δυτικού Ζαγοριού, που ανήκουν στον αντίστοιχο Αναπτυξιακό Σύνδεσμο.

Την προηγούμενη μέρα ο Αν. Σύνδεσμος πραγματοποίησε έκτακτη συνεδρίαση στα Γιάννινα (στο πάντα φιλόξενο «Σπίτι του Ζαγοριανού» του Συνδέσμου Ζαγορισίων Ιωαννίνων), για να εξεταστεί και ν' αποφασίσει ποια ζητήματα της περιοχής έπρεπε να τεθούν υπόψη του κ. Νομάρχη, σαν κοινά αιτήματα, που θα τα παρουσίαζε ο Πρόεδρος του Συνδέσμου. Οι Κοινοτάρχες θα περιορίζονταν ο καθένας στα ιδιαίτερα θέματα του χωριού του.

Ο κ. Νομάρχης έφτασε στην ώρα του συνοδευόμενος από υπηρεσιακούς παράγοντες (Δασάρχης, Προϊστάμενος Τ.Α. και Προγραμματισμού) τους νομ. συμβούλους κ. Αντωνάκη και Τσουμάνη και εκπρόσωπο της Τ.Ε.Δ.Κ. Αφού επισημειώθηκε για λίγο το Κοινοτικό Γραφείο, προσήλθε στη συγκέντρωση, που έγινε στο Γυμνάσιο, όπου ο Πρόεδρος της Κοινότητας κ. Γ. Δέκκας καλωσόρισε το Νομάρχη και τους συνέδρους.

Παίρνοντας το λόγο ο κ. Νομάρχης χώρισε τις εργασίες σε δυο τμήματα: α) β' βαθμός Τ.Α. β) τοπικά θέματα. Ο ίδιος επισημείωσε και ανέλυσε τις κυριότερες διατάξεις του προσχεδίου νόμου για την Τ.Α. Και ευθύς επαληθεύτηκε εκείνο που είχε διαπιστωθεί τη προηγούμενη: πλήρης άγνοια του θέματος από μέρους των εκπροσώπων των Κοινοτήτων. Αποτέλεσμα να μη γίνει και μια συζήτηση για το νέο θεσμό. Ασφαλώς κάποιοι φέρουν την ευθύνη για την άγνοια (μάλιστα η Τ.Ε.Δ.Κ.) που δεν έστειλαν-εγκρίτως στις Κοινότητες αντίγραφο του προσχεδίου του Νόμου.

Στο δεύτερο μέρος η πορεία των εργασιών είχε αντίθετη φορά. Πρώτα μίλησε σύντομα ο νομ. σύμβουλος και πρόεδρος Κουκουλιού κ. Άρης Τσουμάνης, που παρακάλεσε τον κ. Νομάρχη να μην αλλάξει ο προγραμματισμός της κατασκευής δύο βασικών αρτηριών του Κεντρικού και Ανατολικού Ζαγοριού: οι δρόμοι Ελάτης-Καμπέταρα και Κήπων-Φραγκάδων-Φλαμπουραρίου-Μετσόβου. Ύστερα πήρε το λόγο ο πρόεδρος του Αναπτ. Συνδέσμου κ. Ν. Λογοθέτης, που αναφέρθηκε στα σπουδαιότερα προβλήματα του Ζαγοριού. Σημειώνουμε τα εξής: 1) Συγκοινωνία: τα όσα είπε ο κ. Τσουμάνης και τα: α) σύνδεση Κεντρικού Δυτικού Ζαγοριού (Αρίστη-χλμ 7). β) Ασφαλοστρώση δρόμων προς Δίλοφο (1,5 χλμ) και Λαΐστα (7 χλμ) γ) επισκευή κεντρικής αρτηρίας από 170 χλμ. 2) Υδρευση (το πιο οξύ): α) Κοινοτήτων Κεντρικού Ζαγοριού (από πηγές περιοχής Γυρτόκαμπτου) και β) Δυτικού Ζαγοριού (από πηγές Βοϊδομάτης). 3) Προβλήματα εκμετάλλευσης δασών-συνεταιρισμοί. Εδώ υποστηρίξε και τα παράπονα των μελών των Συνεταιρισμών για το λήμμα στο Δίστατορο. 4) Προβλήματα Κτηνοτρόφων 5) Οικισμοί, όπου ιδιαίτερα επέμενε στην ανάγκη της βοήθειας του

Κράτους στις προσπάθειες των εντοπίων για τη διατήρηση των παραδοσιακών χωριών μας προτείνοντας πρακτικές λύσεις: 6) Τουρισμός 7) Υλοποίηση μελέτης Μουσείου Γουλιανδρή. 8) Προβλήματα από Αλβανούς λαθρομετανάστες 9) Μουσείο Αγ. Τόλη στους Κήπους.

Τον ακολούθησαν οι εκπρόσωποι των Κοινοτήτων καθένας για λογαριασμό του χωριού του. Στο σημείο αυτό ανέκυψαν και γενικότερα προβλήματα όπως προτάσεις περιβάλλοντος κυνηγετική περιουσία, επίσκεψη δρόμου προς Οξυά Μοντον ξαφνικό θάνατο του αγαπητού δενδριού. Στη συνέχεια οι υπηρεσιακοί παράγοντες απάντησαν σ' όσα θέσαν οι κοινότητες, ομιλήτες γενικά και μερικά και εξέθεσαν τις απόψεις των υπηρεσιών τους.

Τέλος μίλησε ο κ. Νομάρχης, που είπε πως τον γνωρίζει από καιρό, και είπε πως βρίσκει τα όσα ανέπτυξαν οι ομιλήτες λογικά και ενδιαφέροντα, που η λύση τους θα συμβάλει στην ανάπτυξη της περιοχής. Ζήτησε πληροφορίες για την υγειονομική κατάσταση και για το πρόβλημα των αρτηριών. Επέμενε ιδιαίτερα στη σημασία του τουρισμού για το Ζαγόρι και πως σχεδιάζει μια κοινή σύσκεψη παράγοντων από Ζαγόρι-Κόνιτσα-Μέτονα για το θέμα αυτό, ώστε να υπάρξει προγραμματισμένη και συντονισμένη απήχηση του. Για τη μελέτη Γουλιανδρή εί-

πως δεν τη γνωρίζει, αλλά γνωρίζει, ιδρύμα αυτό που κάνει αξιολογία παράματα και ασφαλώς και η μελέτη θα είναι ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγοριού (ΙΛΕΖ), καθώς και το Κέντρο Ερευνών Ζαγορι-Κόνιτσα-Μέτονα (ΚΕΖ), για την κατάθεση 0.000 δραχ. υπέρ της Εκκλησίας, όταν ο τουρίστας δεν βιάζεται να πιεί και να πιυθεί». Στο ίδιο πνεύμα απάντησε και για τα άλλα ζητήματα που έδωσε εξηγήσεις σχετικά με την παραγωγή λήμματος ξυλείας στο Συνεταιρισμό Διστράτου. Πάντως, δήλωσε, πως η επανεξετάσει το ζήτημα. (Για το θέμα αυτό, που δημιουργήσε για λίγο καταιγιστική, η συζήτηση συνεχίστηκε στο Σ.Μητρόπουλος, συνταξιούχος του Ι.Κ.Α. εγκατέλειψε το μάταιο τουτό κόσμο τον περασμένο Δεκέμβριο σε ηλικία 93 ετών.

Το «Ζ» μας εκφράζει στους οικείους του τα θερμά του συλλυπητήρια.

Εκπ. Σύλλογος Ελάτης

— Έχω υπόψη μου το περιοδικό Συμπατριώτες. Είναι πολύ καλό.

Γενική ήταν η εντύπωση πως ο Νομάρχης δεν βλέπει απλώς με συμπάθεια και ενδιαφέρον τα προβλήματα του Ζαγοριού, αλλά, το σπουδαιότερο, με διάθεση και βούληση για την επίλυση των οστών απ' αυτά. Ελπίζουμε και περνάμε.

Μετά τη σύσκεψη ο κ. Νομάρχης μερικοί από τους συμμετεσπώντες ομιλήθηκαν διάφορα αξιοθέατα του χωριού (μεσοχώρι-τάφο του Βηλαρά-βουνό του «Κονόμου» και την κεντρική Εκκλησία, όπου γίνονται εργασίες καθαρισμού των αγιογραφιών και αποκαλύπτουν τα ωραιότερα εικόνες.

Τη δαπάνη (50 εκατομμύρια) διέθεσε ο κ. Εμπεριόπουλος.

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Α

ΑΡΙΣΤΗ:

Γεννήσεις:

Το νεαρό ζευγάρι Μάκη και Χρύσα Σικιώτη που απέκτησαν το πρώτο τους αγόρι συγχαίρομε και ευχόμαστε να του ζήσει και να είναι καλόμοιρο.

«Το Ζαγόρι μας»

ΒΙΤΣΑ

Θάνατοι:

Με λύπη πληροφορηθήκαμε τον ξαφνικό θάνατο του αγαπητού συγχωριανού και γνωστού στο κοινό της πόλης των Ιωαννίνων, που πολλά χρόνια εξυπηρέτησε από τη θέση του Δ/ντή του

Φ. Βαταβάλης

ΑΡΙΣΤΗ

Ευχαριστήρια

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Αρίστης, ευχαριστεί θερμά την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγοριού (ΙΛΕΖ), καθώς και το Κέντρο Ερευνών Ζαγορι-Κόνιτσα-Μέτονα (ΚΕΖ), για την κατάθεση 0.000 δραχ. υπέρ της Εκκλησίας, όταν ο τουρίστας δεν βιάζεται να πιεί και να πιυθεί». Στο ίδιο πνεύμα απάντησε και για τα άλλα ζητήματα που έδωσε εξηγήσεις σχετικά με την παραγωγή λήμματος ξυλείας στο Συνεταιρισμό Διστράτου. Πάντως, δήλωσε, πως η επανεξετάσει το ζήτημα. (Για το θέμα αυτό, που δημιουργήσε για λίγο καταιγιστική, η συζήτηση συνεχίστηκε στο Σ.Μητρόπουλος, συνταξιούχος του Ι.Κ.Α. εγκατέλειψε το μάταιο τουτό κόσμο τον περασμένο Δεκέμβριο σε ηλικία 93 ετών.

Το «Ζ» μας εκφράζει στους οικείους του τα θερμά του συλλυπητήρια.

Εκπ. Σύλλογος Ελάτης

ΕΛΑΤΗ

Γεννήσεις

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ και η ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΡΓΟΛΗ απέκτησαν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι. Να τους ζήσει. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες να τους καμαρώνουν.

Εκπ. Σύλλογος Ελάτης

Γάμοι

Η ΟΛΥΜΠΙΑ ΜΠΑΚΑΛΗ και ο ΓΙΩΡΓΟΣ και η ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΡΓΟΛΗ απέκτησαν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι. Να τους ζήσει. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες να τους καμαρώνουν.

Εκπ. Σύλλογος Ελάτης

Συγχαρητήρια

Στη χωριανή μας Αθηνά Ζωγάκη του Σόλωνος που πήρε το πτυχίο της Ιστορίας Αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων θερμά συγχαρητήρια.

Εκπ. Σύλλογος Ελάτης

Θάνατοι

Σε ηλικία 93 ετών πέθανε η χωριανή μας στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στους Ασπραγγέλους η Κασσιανή Σταύρου Πριμικύρη.

Ο Πολ. Σύλλογος δίνει τα συλλυπητήρια στους δικούς της.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Αρραβόνες

Στην οικογένειά του συγχωριανού μας Ιωσήφ Γκογιάννου, για τους αρραβόνες του παιδιού τους του Προκόπη, εκφράζουμε τα συγχαρητήριά μας και τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔ. ΕΛΑΦΟΤ.

Στα ξαδέρφια μας Γιαννούλα και Ιωσήφ Γκονιάννου που αρραβώνιασαν το γιό τους τον Προκόπη, θερμά τους συγχαίρομε και του ευχόμαστε καλά στέφανα.

Οικογένεια Αρίστη. Χρόνη

Θάνατοι

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο συγχωριανός μας δικηγόρος Γιώργος Οικονόμου στα 72 του χρόνια, ύστερα από αυτοκινητιστικό δυστύχημα.

Στη μνήμη του η ΕΝΩΣΗ μας, αντί για στεφάνι, κατέθεσε το ποσό των 20.000, υπέρ του κοινοφελούς της έργου.

Για τον ίδιο σκοπό κατέθεσε και ο αντ/δρός μας Κων. Βλαστός 5.000 δρ.

Στους συγγενείς του θερμά συλλυπητήρια

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Συλλυπητήρια

Μας λύπησε βαθειά η είδηση του χαμού του αγαπητού Κώστα Τζόκα, αδελφού του ταμιά μας. Εκφράζουμε τα θερμά συλλυπητήριά μας στη σύζυγό του Ξανθίτη, στο γιο του Φώτη και στ' αδέρφια του Γιάννη και Αλέκο.

Τιμώντας τη μνήμη του καθεύομε υπέρ των φιланθρωπικών σκοπών της Εννώσεώς μας το ποσό των 20.000 δρχ.

Για τον ίδιο σκοπό κατέθεσαν στην Ένωσή μας:

- 1) Φαιναρέτη Χρόνη 5.000 δρχ.
- 2) Αλέκος Τζόκας 10.000 δρχ.
- 3) Ιωάννης Τζόκας 10.000 δρχ.
- 4) Αριστόβουλος Χρόνης 5.000 δρχ.

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Στην οικογένεια του φίλατου Κώστα εκφράζουμε θερμά τα συλλυπητήριά μας.

Οικογένεια Αρίστη. Χρόνη

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Συγχαρητήρια

Τον αγαπημένο μας ξάδερφο Κίμων Αχ. Λένη, μαθηματικό, που αρραβωνιάστηκε με την εκλεκτή της καρδιάς του Φιλίω Γ. Καλύβα, φιλόλογο, από το Μονοδένδρι Αχαΐας, συγχαίρομε θερμά και του ευχόμαστε γρήγορα «καλά στέφανα»

τα ξαδέρφια

Αλεξάνδρα-Γεωργία-Ανθή-Θανάσης

ΛΑΪΣΤΑ

Θάνατοι

Πέθανε η Βασιλική Κύρου και ο Αναστάσιος Κοντογιάννης. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους τους.

«Το Ζαγόρι μας»

ΔΙΑΣΚΟΒΕΤΣΙ

Θάνατοι

Στις 4-2-94 απεβίωσε στο Παρίσι, σε ηλικία 56 ετών ο γιατρός Γεώργιος Κ. Βακόλας. Η νεκρώσιμη ακολουθία ευάλη στον Ορθόδοξο Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Αλεξάνδρου Νέφσκι της Ρωσικής εκκλησίας την 10-2-94. Η ταφή του έγινε το Σάββατο 12-2-94 στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Κοπάνων. Ο αποθανών, γιός του γνωστού άλλοτε στα Γιάννινα παθολόγου Κων/νου Βακόλα, γνωστότατος στους ιατρικούς κύκλους του Παρισιού, όπου και σταδιοδρόμησε και όπου ζούσε, μονίμως. Εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στη μητέρα του και στον αδελφό του.

«Το Ζαγόρι μας»

ΠΑΝΟΣ ΣΟΥΛΕΝΑ

Θάνατοι
Στις 10 Δεκεμβρίου απεβίωσε η προσβυτέρα Παρασκευή Κ. Κολίτα. Η κηδεία της έγινε στο χωριό Προφήτης Λάγκαδά Θεσ/νίκης. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

«Το Ζαγόρι μας»

ΠΑΝΟΣ ΣΟΥΛΕΝΑ

Θάνατοι
Στις 10 Δεκεμβρίου απεβίωσε η προσβυτέρα Παρασκευή Κ. Κολίτα. Η κηδεία της έγινε στο χωριό Προφήτης Λάγκαδά Θεσ/νίκης. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

«Το Ζαγόρι μας»

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Θάνατοι

Στις 2 Φεβρουαρίου πέθανε ξαφνικά στα Γιάννινα η Βασιλική Μενέλαου Γκαύρη, σύζυγος Αλφρέδου Γκαλαμάνη. Η κηδεία της έγινε στα Γιάννινα στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Κοπάνων. Εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στο σύζυγό της, τα παιδιά της και τους συγγενείς της.

«Το Ζαγόρι μας»

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

★

Το ΖΑΓΟΡΙ μας - Σίνα 4, 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

25.000

Παπαχατζοπούλου-Κουλούση
Ισμήνη

20.000

Ιωαννίδης Σταύρος

10.000

Αδελφότητα Καλωτάς-Αθηνών

7.000

Φλώρος Αχιλλέας

6.000

Βατζιά-Ανθοπούλου Σοφία

Θώμος Παναγιώτης

5.000

Αναγνωστάκης Μ. Γεώργιος

Βασδέκης Αθαν. Δημήτριος

Βαστέλης Νίκος

Βίκας Π. Γεώργιος

Γεννάδιος Δ. Μιχαήλ

Γεωργίου-Μάρκου Ανδρομάχη

Γκρουϊδη Ανδρονίκη

Δόνος Δημήτριος

Ζησιμάτου Ελευθερία

Κοντούρης Ξενοφών

Μανδαλάς Μιλτιάδης

Μάστακας Νικόλαος

Οικονόμου Βλάσης

Παπαναστασίου Γαβριήλ

Σκαμνέλος Γεώργιος

Σκλάβη Ασπασία

Σωτήρη-Λιακοπούλου Ειρήνη

Τζάκου Πέπη

Τζούρδα Φρειδερίκη

4.000

Θάνου Πηνελόπη

Μαρκουλίδης Κων/νος

Πανάγου Μερόπη

3.000

Αγγελόπουλος Κώστας

Βερτοδούλου Πηνελόπη

Βογά Παγώνα

Βορόπουλος Ιωάννης

Βράνιαλη Φρόσω

Δόσης Μιλτιάδης

Ζήγος Θεόδωρος

Κακαγιά-Κεφάλα Δανάη

Κρίτσα Γεωργία

Λιόγκα-Σακκά Βούλα

Μαντέλου-Βουλτζάτη Αγλαΐα

Ευνός Ναπολέων

Παπαρούσης Διονύσιος

Πέτσιος Αντώνιος

Τσίμας Κων/νος

Χατζημηνάγου Μαρία

Χρόνη Αριστέα

Χρόνη-Παππά Μαρίκα

Φλώρος Αριστείδης

ΠΩΛΕΙΤΑΙ οικόπεδο στο
Κουκούλι άρτιο και οικοδο-
μήσιμο, 1 στρέμμα, με πα-
νοραμική θέα και άμεση
προσπέλαση σε κοινοτικό
δρόμο. Πληροφορίες στο τη-
λέφωνο 73771 (0651)

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΜΕ

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Αγί-
ου Νικολάου Τσεπελόβου ευχαριστεί
όλους. Τσεπελοβίτες και Ξένους,
που με τον οβολό τους, που κατέθε-
σαν και καταθέτουν στον ανοικτό
λογαριασμό (296082-69 Κατάστημα
Εθνικής Ιωαννίνων 359 για την
Εκκλησιαστική Επιτροπή Αγίου Νι-
κολάου Τσεπελόβου), συντέλεσαν
και συντελούν στην ολοκλήρωση του
ευλογημένου από τον Ύψιστο έργου,
του καθαρισμού των Αγιογραφιών
του Αγίου Νικολάου...

Άς έχουν την ευλογία του, και θα
την έχουν....

Θα πρέπει να είναι σίγουροι,
πως με την ολοκλήρωση των εργα-
σιών χάρις στον οβολό τους, και
στην απλόχερη συμπαράσταση της
εκλεκτής συμπατριώτισσας μας κ.
Σοφίας Εμπειρίκου-Δούμα, η εκκλη-
σία μας αυτή, θα αποτελέσει ένα
θαυμαστό βυζαντινό μνημείο, στο
Ζαγόρι αλλά και στον ελλαδικό χώ-
ρο.

Πριν λίγες μέρες κατέθεσαν εις
μνήμην προσφιλών των, γονέων,
συζύγου, αδελφών, οι παρακάτω.

Γαλάτεια Βιολάτου δρχ. 100.000
Ευλαλία Αυγερινού » 40.000
Κων/νίος Καπερώνης » 50.000
Δημήτριος Ανθόπουλος » 30.000
Παύλος Α. Τσουμάνης » 50.000
Δημοσθένης Δεληγιάννης » 20.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
ευγνωμονεί.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ για την εκπλήρωση
των σκοπών του περιοδικού «ΤΟ
ΖΑΓΟΡΙ μας»:

— Η κ. Μαρία Παν. Πετρέλη, στη
μνήμη του λατρευτού της πατέρα
Φωκίωνα Φανίκα, δρχ. 3.000

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. ευχαριστεί θερμά

Ευχαριστήριο - Ασπράγγελοι

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ιε-
ρού Ναού Αγ. Νικολάου Ασπραγγέ-
λων ευχαριστεί τον κοντοχωριανό
μας Απόστολο Δεματάτη για την
προσφορά του σε εργασία στο Ναό
μας.

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Καλούμε όλους τους αγαπητούς απόδημους Τσερβαριώτες συγχωρια-
νούς μας να προσέλθουν στις 19-3-94 ημέρα Σάββατο, 6-10 μμ στο ξενο-
δοχείο STANLEY, πλατεία Καραϊσκάκη (Μεταξουργείο) θα πραγματοποιη-
θεί Γ.Σ. της ΕΝΩΣΗΣ με θέματα:

- 1) Απολογισμός του απερχόμενου Δ.Σ.
- 2) Αρχαιρεσίες για την ανάδειξη νέου Δ.Σ.
- 3) Προτάσεις, συζήτηση, θεμάτων του χωριού μας.

Παράλληλα θα δοθεί τσάι. Είναι επιβεβλημένη η συμμετοχή όλων μας.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

ΔΩΡΕΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Ο κ. Ευριπίδης Γιαννακός, με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από το θά-
νατο της ανεκτίμητης συζύγου του Αγγελικούλας (6-3-93), πρόσφερε εκατό
χιλιάδες δραχμές (100.000) αντί μνημοσύνου εις μνήμην της, για ελάχιστη
ενίσχυση του ευλογημένου έργου, του καθαρισμού των θαυμασιών Βυζαντι-
νών Αγιογραφιών του Αγίου Νικολάου Τσεπελόβου.

Αιωνία η μνήμη της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευγνωμονεί.

Προσφορές
για το Ηρώο της
Ζαγοριτίσας γυναίκας

- Ο Σύνδεσμος Σκαμνελιωτών Αττικής, δρχ. 50.000
- Ο κ. Σταύρος Ιωαννίδης, δρχ. 50.000
- Η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου, δρχ. 50.000
- Η Εκκλησ. Επιτροπή Αγ. Νικολάου Ελαφοτόπου, δρχ. 15.000
- Ο Σύλλογος Ελαφοτοπιτών Ιωαννίνων δρχ. 15.000
- Η κ. Φρειδερίκη Τζούρδα, στη μνήμη του πολυαγαπημένου της
συζύγου Νέστορα Μ.Τζούρδα, δρχ. 15.000
- Ο Εκπολ. Σύλλογος Κήπων «Η ΜΠΑΤΙΑ» δρχ. 15.000
- Ο κ. Ξενοφών Βούρδας, δρχ. 10.000
- Ο κ. Χρόνης Δρούγας, δρχ. 10.000
- Η κ. Ελένη Δούβλη, δρχ. 5.000
- Ο κ. Δημήτριος Καραπέτσας, δρχ. 5.000
- Η κ. Ειρήνη Οικονόμου, δρχ. 3.000

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. ευχαριστεί θερμά

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

9.000

Νότης Δημοσθένης

6.000

Τάτσης Φ. Νικόλαος

5.000

Γέτης Ιωάννης

Σκλάβη Ευνομία

Σκαμνέλος Ανδρέας

4.000

Δούβλης Γεώργιος

Πασχάλης Μιχαήλ

Συκιώτης Σταύρος

2.500

Γκαράνης Αθανάσιος

Γκαράνης Δημήτριος

Χαμπαλάς Κων/νος

Σιούλας Παντελής

Τσουτση Ευφροσύνη

Χαντζάρας Ελευθέριος

2.000

Αναγνωστοπούλου Δέσποινα

Αναστασιάδης Λεωνίδα

Βάντζιος Αθανάσιος

Βαρζώκας Ανασ. Κων/νος

Βέλλος Απόστολος

Βέλλου Θάλεια

Βοροπούλου Ελευθερία

Γιαννώρος Νικόλαος

Δρούγας Χρόνης

Ζαχάρης Βάσιος

Ζωρδούμης Περικλής

Καλαντζή Ισμήνη

Καλαντζή-Γιαννοπούλου Ιωάννα

Κοντοδήμος Χαρίλαος

Κοντονάσιος Θεόφιλος

Κώτσης Ιωάννης

Μανέκα Άρτεμις

Μητσιμάρης Δημήτριος

Μπαλατσός Ιωάννης

Μπόλης Μανώλης

Νικολαΐδης Θωμάς

Ξάνθος Μιχαήλ

Οικονόμου Ειρήνη

Παγκρατίου Ελένη

Πανταζής Λεωνίδα

Παπαδημητρίου Βασιλική

Παπάζογλου Κων/νος

Παπαθανασίου Ελευθέριος

Πλιάτσικας Δημήτριος

Πολυμέρης Γεώργιος

Ρογκότης Ευστάθιος

Σίμου Ευλαλία

Σουσιόπουλος Ιωάννης

Σουσιόπουλος Νίκος

Σουσιόπουλου-Αδρίμη Έφη

Στάρας Χαρίλαος

Στεφάνου Π. Αθανάσιος

Ταπεινόπουλος Γεώργιος

Τζιμοπούλου Ελένη

Τζόκας Πορφύριος (Πατήρ)

Τσελίδης Αναστάσιος

Τσολάκη Πανωραία

Τσομίδης Αδαμάντιος

Φωτιάδης Ιωάννης

Χασιώτη Βασιλική

Χριστοδούλου Θωμάς

Χριστοδούλου Κων/νος

Ψυχούλας Ευάγγελος